

Handläggare
Susanne Rydberg-Lif
Telefon: 0850805097

Till
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Hässelby- Vällingby stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner underlag för budget 2026 med inriktning för 2027 och 2028 och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Strategisk inriktning	4
2 Lokala utvecklingsbehov	7
2.1 Välbefinnande och hälsa.....	7
2.2 Uppväxtvillkor och utbildning	8
2.3 Arbete och företagande.....	11
2.4 Boende och stadsmiljö.....	12
2.5 Demokrati och trygghet.....	13
2.6 Miljö och klimat	14
3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden	15
3.1 Förskoleverksamhet.....	16
3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	18
3.3 Äldreomsorg	20
3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	21
3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	22
3.6 Stadsmiljöverksamhet.....	28
3.7 Ekonomiskt bistånd	29
3.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	30
3.9 Övrigt.....	31
4 Sammanfattande ekonomisk analys	33
4.1 Drift	33
4.2 Investeringar	36
4.3 Verksamhetsprojekt	37
5 Lokalförsörjningsplan.....	37
5.1 Sammanfattning.....	37
5.2 Planeringsförutsättningar.....	38
5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling.....	39
5.4 Samverkan	39
5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	40
5.5.1 Nuläge 31 januari 2025	40
5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	40

5.5.3	Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	41
5.6	Lokalplanering - pedagogisk verksamhet.....	41
5.6.1	Nuläge 31 januari 2025	41
5.6.2	Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	42
5.6.3	Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	43
5.7	Övrig information.....	43
6	Övriga redovisningar	43

Bilagor

Bilaga 1: SDN 04

Bilaga 2: LFP 2025 Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.

Bilaga 3: Klimatanpassning investeringar 2026-2028, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd.

Bilaga 4: Klimatinvesteringar, 2026-2028, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

1 Strategisk inriktning

Demografisk utveckling under planperioden samt på längre sikt

Under 2026- 2028 förväntas antalet invånare i stadsdelsområdet öka med 0,8 procent och fram till 2033 med 3,9 procent. Den största procentuella ökningen på längre sikt syns inom åldersgruppen 80 år och äldre. Antalet invånare i åldersgruppen 0-17 år minskar medan åldersgruppen 18 år och äldre ökar. Prognosen för asylsökande 2026 och 2027 skrivs ned av Migrationsverket på grund av nya preskriptionsregler. Det är fortfarande osäkert om det blir en ytterligare förlängning av massflyktsdirektivet i mars 2026. Om skyddet skulle förlängas till mars 2027 är Migrationsverkets alternativa scenario att 12 000 skyddssökande kommer till Sverige från Ukraina under 2026. Hur det i sådana fall kommer påverka stadsdelsområdets mottagande är ännu osäkert.

Alder	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
0 år	672	662	673	680	690	713	740	758
1-5 år	3964	3861	3852	3844	3871	3930	3987	4011
6-12 år	6837	6693	6523	6359	6225	6184	6120	6067
13-17 år	5358	5342	5244	5211	5189	5085	5013	4923
18-24 år	6527	6724	6942	7026	7071	7157	7214	7184
25-45 år	23281	23313	23432	23457	23557	23843	24063	24148
46-64 år	17820	17962	18113	18205	18357	18531	18755	18995
65-79 år	8443	8482	8584	8755	8931	9135	9240	9324
80-85 år	2211	2274	2305	2298	2246	2163	2144	2155
86-år	1312	1322	1405	1496	1615	1723	1812	1875
	76425	76635	77073	77331	77752	78464	79088	79440

Demografisk utveckling mellan 2026-2033

	2026	2033	Förändring
Hässelby-Vällingby	76 425	79 440	3 015
Grimsta	4 812	4 777	-35
Hässelby Gård	11 295	11 476	181
Hässelby Strand	8 026	7 727	-299
Hässelby Villastad	19 095	20 748	1 653
Kälvesta	4 501	4 719	218
Nälsta	4 972	4 910	-62
Råcksta	10 532	11 152	620
Vinsta	4 539	4 757	218
Vällingby	8 653	9 174	521

Övergripande utveckling i stadsdelsområdet och stadsdelarna av vikt

Under åren 2021- 2023 var det färre personer som flyttade in till stadsdelsområdet än ut från

stadsdelsområdet. Skillnaden mellan antalet inflyttade och utflyttade har ökat under åren och 2023 flyttade 8 081 personer till stadsdelsområdet medan 9 072 personer flyttade ut från stadsdelsområdet. Under 2023 föddes 730 barn och 491 personer avled. Medelåldern i stadsdelsområdet är 40 år vilket är som i staden i stort. Andel invånare i stadsdelsområdet som är utrikesfödda uppgick till 36 procent år 2023 där andelen var högst i stadsdelarna Grimsta med 48 procent utrikesfödda och Hässelby gård med 49 procent utrikesfödda.

Andelen hyresrätter i flerbostadshus är i Hässelby 71 procent och i Vällingby 69 procent. Majoriteten av dessa lägenheter är av storleken 2-3 rum och kök. Andel trångbodda hushåll är 17 procent där stadsdelarna Grimsta och Hässelby gård har en andel på 25 respektive 24 procent trångbodda hushåll. Bostadsförmedlingens kötid för en hyresrätt i stadsdelsområdet är mellan 8-12,3 år vilket är något lägre än för staden i stort som har en genomsnittlig kötid på 12,5 år. Under 2023 färdigställdes 94 lägenheter varav 93 bostadsrätter i Hässelby villastad och 1 äganderätt. 83 av dessa lägenheter var 1 rum och kök. Byggandet av fem bostadsrättslägenheter och fyra äganderätter påbörjades 2023. Flera bostadsprojekt är planerade i stadsdelsområdet. En nybyggnation i Lövsta är pausad i avvaktan på beslut om miljö tillstånd och byggstart för drygt 800 lägenheter i stadsdelsområdet har pausats eller att tiden för antagande i stadsbyggnadsnämnden är framflyttat.

År 2023 var 4,6 procent av invånarna i stadsdelsområdet, 18-64 år, öppet arbetslösa. Stadsdelarna Grimsta och Hässelby gård hade en andel på sex procent öppet arbetslösa vilket var tre procentenheter högre än i staden i stort. Dock minskade andel invånare med ekonomiskt bistånd mellan 2021 och 2023 med fyra procentenheter. Majoriteten som erhöll ekonomiskt bistånd var mellan 40-64 år. Av de i åldern 19-24 år 2023 hade 22,2 procent en bristfällig utbildning vilket försvårar möjligheten till en självförsörjning genom arbete. Sysselsättningsgraden är i genomsnitt 78 procent i stadsdelsområdet där Grimsta har en sysselsättningsgrad på 71 procent och Hässelby gård 73 procent. Två tredjedelar av de som är långtidsarbetslösa är utrikesfödda och kortutbildade. Utrikesfödda och personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade i gruppen långtidsarbetslösa. Andelen invånare med långvarigt ekonomiskt bistånd har minskat något de tre senaste åren men ligger fortsatt på en hög nivå.

Våren 2023 var 85 procent av grundskoleeleverna i årskurs nio behöriga till ett nationellt program. Majoriteten, 73,4 procent av stadsdelsområdets barn går i stadsdelsområdets grundskolor. Cirka 11 procent går i Brommas grundskolor, 7,0 procent går i Järvas grundskolor och 7,6 procent går i innerstadens grundskolor.

Majoriteten, 69 procent, av äldreomsorgstagare i stadsdelsområdet är 80 år och äldre.

Ohälsotalet för stadsdelsområdet minskade under flera år för att 2023 öka med 1,1 till 19,4. Högst ohälsotal hade stadsdelen Hässelby strand med 25,9 följt av Grimsta med 25,7 och Hässelby gård med 24,5. Kvinnor hade ett högre ohälsotal än män.

Andelen invånare som är oroliga för att utsättas för brott av något slag i sitt bostadsområde var i stadens trygghetsmätning 2023 12 procent i jämförelse med staden i stort där andelen var 8 procent. Andel invånare som uppgav att de i stor utsträckning upplevde problem med öppen narkotikahandel på gator och torg var 17 procent i jämförelse med 10 procent för staden i

stort.

Förbättrade förbindelser med Förbifart Stockholm

Med bättre förbindelser där Förbifart Stockholm kopplas ihop med Johannelunds tunnelbanestation ökar förutsättningarna för en ny regional betydelse. I stadsdelen Vinsta planeras för 3-4000 nya bostäder och 3 000 nya arbetsplatser. Antalet invånare i stadsdelsområdet beräknas öka till 88 000 fram till 2045 och planering finns för cirka 10 000 nya bostäder i främst Hässelby och Råcksta.

Geografiska platser/områden med särskilda utmaningar

Det finns särskilda utmaningar med stadsdelar i stadsdelsområdet som har högt socioekonomiskt index. Stadsdelarna Grimsta har ett socioekonomiskt index på 16,5 och Hässelby gård har ett socioekonomiskt index på 16,4. I dessa stadsdelar är det, i jämförelse med övriga stadsdelar i stadsdelsområdet, en hög andel invånare med endast förgymnasial utbildning och låg ekonomisk standard. Andelen invånare som har haft ekonomiskt bistånd längre än tio månader och eller har varit arbetslösa längre än sex månader är högre i dessa stadsdelar än i stadsdelsområdets övriga stadsdelar. Andelen hushåll med låg ekonomisk standard var 37,6 procent i Grimsta och 36,0 procent i Hässelby gård 2023 och andelen trångbodda hushåll var högre än i övriga stadsdelar. Medianinkomsten 2022 understeg 60 procent av medianinkomsten för alla hushåll i Sverige och var 300 tkr i Grimsta och 310 tkr i Hässelby gård. En tredjedel av invånarna i dessa stadsdelar uppger att de känner sig ganska eller mycket otrygga i sitt område. Andel invånare som i stadens trygghetsmätning 2023 uppgav att de vill flytta på grund av otrygghet, mycket brott och ordningsstörningar var 24 procent i Grimsta och 28 procent i Hässelby gård i jämförelse med stadsdelsområdet i stort där 19 procent ville flytta på grund av samma orsaker.

De tre största utmaningarna respektive möjligheterna i stadsdelsnämndsområdet

Utmaningar

- att minska de socioekonomiska skillnaderna i stadsdelsområdets olika stadsdelar för jämlika uppväxt- och livsvillkor,
- att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet,
- att öka invånarnas förtroende för förvaltningen.

Möjligheter

- att utveckla tillgängligheten till de grönområden som finns i stadsdelsområdet som exempelvis Grimsta naturreservat vilket ökar tryggheten, nöjdheten och områdets attraktion,
- att utveckla tillgängligheten till de strandnära baden,
- fler näringsidkare och nya invånare till stadsdelsområdet i samband med utvecklingen av stadsdelar som Vinsta med Förbifart Stockholm och tunnelbanan vilket gynnar stadsdelsområdet i stort.

2 Lokala utvecklingsbehov

Nedan beskrivs ett antal lokala utvecklingsbehov utifrån olika temaområden där syftet med framtagna prioriteringar är att minska den socioekonomiska utsattheten och segregationen i stadsdelsområdet och därmed öka den sociala och ekonomiska hållbarheten. Nedan beskrivs även utvecklingsbehov utifrån miljö och klimat med strategiska prioriteringar i syfte att öka den miljömässiga hållbarheten.

2.1 Välbefinnande och hälsa

Redogörelse

År 2023 var andelen fyraåringar med övervikt och fetma 2,6 procent i stadsdelsområdet i jämförelse med 1,6 procent i staden i stort. Skillnaden mellan pojkar och flickor var markant där andelen pojkar med övervikt och fetma var 3,6 procent i jämförelse med flickor där andelen var 1,5 procent. Enligt regionen är socioekonomiska faktorer av betydelse för övervikt och fetma. Fetma vid fyra års ålder är tre till fyra gånger vanligare i socioekonomiskt utsatta områden i Stockholm än i socioekonomiskt starkare områden. Risken att fetma hos barn kvarstår i vuxen ålder är hög och leder i förekommande fall till en förkortad genomsnittlig medellivslängd.

Andelen kariesfria treåringar i stadsdelsområdet var 94,7 procent 2023 i jämförelse med 96,9 procent kariesfria treåringar i staden i stort. Från och med 2022 kallas barn redan vid 1 års ålder i vårdbehovsområde 3 och 4 där stadsdelsområdet ingår. Syftet är att identifiera de barn som redan har eller riskerar att utveckla karies då det är svårt att bryta en påbörjad utveckling av kariessjukdom. I Socialstyrelsens rapport *Munhälsoutveckling bland barn i förskoleålder 2022* beskrivs samspelet mellan barns munhälsa och deras sociala och demografiska bakgrund. Generellt har fler barn förhöjd risk för karies i socioekonomiskt svaga områden eftersom risken kopplas till individens socioekonomiska förhållanden med en högre grad av ohälsosamma matvanor.

Andelen barn som vid 4 månaders ålder ammades var 75,4 procent 2023 i jämförelse med 82,2 procent i staden i stort. Andelen 8 månaders gamla barn som exponerades av tobaksrök var 8,6 procent i jämförelse med 3,3 procent i staden i stort.

Stockholms stad ligger bättre till än riksgenomsnittet när det gäller övervikt och fetma, men andelen vuxna ökar framförallt i områden med sämre socioekonomiska förhållanden. I stadsdelsområdet har 16,7 procent av kvinnorna övervikt eller fetma och 16,8 procent av männen i jämförelse med 11,3 procent av kvinnorna och 12,2 av männen i staden i stort. Ohälsotalet för Hässelby-Vällingby stadsdelsområde var 19,4 2023 i jämförelse med 14,8 för staden i stort. Ohälsotalen är högre i stadsdelar som Grimsta, Hässelby strand och Hässelby gård som även har de högsta socioekonomiska utmaningarna i stadsdelsområdet.

Analys

Det finns ett klart samband mellan barns uppväxtsituation och hälsa. Barn som växer upp i familjer med ohälsosamma matvanor har sämre förutsättningar till en god hälsa i vuxen ålder. Socioekonomiskt utsatta områden där invånare i genomsnitt har låg utbildning, låg inkomst,

hög arbetslöshet och höga ohälsotal ger inte goda förutsättningar för hälsosamma uppväxtvillkor. Föräldrar i dessa områden behöver kunskap och extra stöd för att vända en negativ utveckling och för att barnen ska ges bättre förutsättningar till en hälsosam uppväxt. Kunskapshöjande insatser och stöd behöver vara lättillgängliga och samlade.

Ett sätt att möta behovet av kunskap och stöd är att öppna familjecentraler i utsatta stadsdelar. En familjecentral är en mötesplats som riktar sig till blivande föräldrar och till föräldrar med spädbarn och förskolebarn. Tillsammans med flera professioner följs barnets hälsa och utveckling och föräldrar erbjuds råd och stöd i sin föräldraroll. Föräldrar och barn får även på ett enkelt sätt möjlighet att knyta kontakter med andra familjer och utbyta erfarenheter vilket gynnar sociala kontakter och ett bättre mående hos föräldrarna.

Att stadsdelsområdet har förskolor med hög kvalitet är en skyddsfaktor för barn och förskolan har goda förutsättningar att ge barnen möjlighet till fysisk aktivitet och rörelseglädje. Förskolan kan även vara en god förebild gällande kostvanor genom att servera näringsrik, hälsosam och vällagad mat. För att få del av förskolans positiva effekter krävs att barnen har en hög närvaro i förskolan.

Strategisk prioritering

Under planperioden är det prioriterat att:

- öppna en familjecentral i Hässelby gård i syfte att erbjuda kunskapshöjande insatser och ett samlat stöd till föräldrar som i förlängningen skapar goda och jämlika uppväxtvillkor för barnen. Hässelby gård angränsar till stadsdelarna Grimsta och Hässelby strand.

2.2 Uppväxtvillkor och utbildning

Redogörelse

Tidigt förebyggande stöd och insatser i hem- och skolmiljön främjar barns och ungas rätt till jämlika uppväxtvillkor. Jämlika uppväxtvillkor innebär bland annat likvärdig levnadsstandard och tillgång till utbildning. Det är därför viktigt att barn tidigt skrivs in i förskola, att unga klara skolan och kan gå vidare till gymnasiet och högre studier och att barn och unga ges möjligheter till en meningsfull fritid. Andel barnhushåll i stadsdelsområdet med ekonomiskt bistånd var 3,8 procent 2022 i jämförelse med 1,9 procent i staden i stort. Grimsta och Hässelby gård var de stadsdelar som hade högst andel barnhushåll med ekonomiskt bistånd.

Statistik över inskrivningsgraden i förskolan visar på att andelen inskrivna barn 1-5 år i Grimsta är 77,1 procent och i Hässelby gård 83,7 procent vilket är de stadsdelar med lägst andel inskrivna barn. Från och med höstterminen det år ett barn fyller tre år har barnet rätt till allmän förskola, det vill säga minst 525 avgiftsfria timmar per år. Det gäller alla barn, oberoende av föräldrarnas sysselsättning och familjens situation i övrigt. Från 2022 till 2023 ökade andel barn inskrivna i förskolan i gruppen 3-5 år.

Andel inskrivna barn i förskolan

Ar	2-5 åringar	3-5 åringar
2021	90,8	91,9
2022	93,1	93,6
2023	92,9	94,0

I Swecos sammanställda statistik för förskolan framgår att andelen barn med utländsk bakgrund var högst i Hässelby gård med 69,7 procent. Andelen barn som bor med föräldrar med endast förgymnasial utbildning var 2023 högst i Grimsta med 13,4 procent följt av Hässelby gård med 8,6 procent. Andelen barn 0-5 år i familjer med ekonomiskt bistånd var 2023 högst i Hässelby gård med 6,7 procent följt av Grimsta med 4,2 procent. Andelen barn 0-5 år med föräldrar med låg inkomst var 12,3 procent i Grimsta följt av 11,2 procent i Hässelby gård 2022.

Andel elever behöriga till gymnasiet - Kommunala grundskolor i Hässelby-Vällingby

Område	Skola	Antal elever	Andel elever behöriga till gymnasiet
Hässelby villastad	Hässelby villastads skola, F-9	970	89,90%
	Smedshagsskolan, F-9	350	89,90%
	Trollbodaskolan, F-9	610	100%
Hässelby gård	Hässelbygårdsskolan, F-9	450	51,60%
Vinsta	Vinsta grundskola västra, 4-9	700	75,60%
Grimsta	Grimstaskolan, F-9	630	66,70%
Vällingby	Vällingbyskolan, F-9	800	82,40%

År 2015 hade 43 procent av Hässelby/Vällingbys invånare eftergymnasial utbildning. År 2023 hade 48,8 procent av Hässelby/Vällingbys invånare eftergymnasial utbildning

Utanförskap

I Statistiska centralbyråns och Boverkets fördjupade analys om utanförskap, 2024:2, definieras utanförskap utifrån uppdragsbeskrivningen från regeringen och de faktorer som nämns där för att ringa in begreppet. Dessa är kriminalitet, otrygghet, bidragsberoende, trångboddhet, lågt demokratiskt deltagande, svaga skolresultat, svag arbetsmarknadsetablering och lågt engagemang i föreningsliv och civilsamhälle samt ohälsa. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har genomfört en socioekonomisk analys av värdet av en öppen fritidsverksamhet för unga i syfte att motverka ett utanförskap som riskerar att bli permanent.

Stadsdelar/RegSO (Regionala statistikområden) med problem/utmaningar:

Stadsdel	Bidrag	Brott	Val	Arbete	Skola	Trångboddhet	Ohälsa	Förening	Klass
Grimsta					X				5
Hässelby gård	X			X					9

Stadsdel	Bidrag	Brott	Val	Arbete	Skola	Trångboddhet	Ohälsa	Förening	Klass
Hässelby strand		X							2
Hässelby villastad									
Kälvesta									
Nälsta									
Räcksta									
Vinsta		X							2
Vällingby		X							2

Klass 5: RegSO med särskilt stora utmaningar för svaga skolresultat, men inte för något av de övriga fem problemområdena (Grimsta). Klass 9: RegSO med två problem och stora utmaningar i övrigt (Hässelby gård).

Efter skolan

En aktiv och meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor som kan stärka barns psykiska och fysiska hälsa samt förbättra deras skolresultat. Samverkan med utbildningsförvaltningen, föreningsliv och andra aktörer är viktigt i det förebyggande arbetet. För att ett deltagande i fritidsklubbarnas verksamhet inte ska vara beroende av föräldrarnas ekonomiska möjligheter blir verksamheten avgiftsfri från 1 juli 2025. Syftet är att fler barn ska delta i fritidsklubbens pedagogiska verksamhet. Ökad inskrivningsgrad kan särskilt bidra till att barn i riskzon får ett positivt socialt sammanhang efter skolan.

Analys

Barn växer upp med olika socioekonomiska förutsättningar beroende på i vilken stadsdel de bor i. I Hässelby gård och Grimsta är inskrivningsgraden i förskolan lägre och skolresultaten lägre än i andra delar av stadsdelsområdet. Enligt stadens rapport om förskolan och det kompensatoriska uppdraget finns en korrelation mellan inskrivningsgraden i förskolan och prestationen i grundskolan. Statistiken visar att skolresultaten har ökat från 2015 men att andelen elever som går ut med fullständiga betyg i årskurs 9 fortsatt ligger på en låg nivå. Forskning visar att tre starka skyddsfaktorer, som i sin tur bidrar till goda uppväxtvillkor, är trygga familjerelationer, lyckad skolgång samt en meningsfull fritid.

Strategiska prioriteringar

Strategiska prioriteringar under planperioden är att i samverkan med utbildningsförvaltningen fokusera på att höja skolresultaten i Grimsta och Hässelby gård och samtidigt möjliggöra trygga platser för barn och unga innan och efter skoldagens slut samt under studiedagar och lov. Under planperioden är det prioriterat att:

- stärka samverkan med utbildningsförvaltningen i syfte att öka inskrivningsgraden på fritidsklubbarna för barn och unga 10-13 år,
- rikta arbetet för att höja betygen i Grimsta och Hässelby gård genom stärkt samverkan och utvecklade arbetsätt bland annat genom SSPF som är en samverkansform för skola, socialtjänst, polis och fritid med målet att unga ska ha en fungerande skolgång

och ett liv fritt från kriminalitet och droger.

2.3 Arbete och företagande

Redogörelse

Hässelby-Vällingby stadsdelsområde hade 2022 en sysselsättningsgrad på 78 procent, 79 procent för män och 77 procent för kvinnor, vilket var något lägre än för staden i stort med en sysselsättningsgrad på 81 procent för både kvinnor och män. De stadsdelar som hade lägst sysselsättningsgrad var Grimsta med 71 procent, Hässelby gård med 73 procent och Hässelby strand med 75 procent. Stadsdelarna Nälsta och Kälvesta hade 2022 en sysselsättningsgrad på över 80 procent. Skillnader i stadsdelarna gäller även skillnader mellan kvinnor och män där kvinnorna generellt hade en lägre sysselsättningsgrad än männen.

Andelen långtidsarbetslösa 16-65 år av öppet arbetslösa var i maj 2024 22,9 procent. Gruppen långtidsarbetslösa är ofta kortutbildade och med en överrepresentation av utrikesfödda och personer med funktionsnedsättning. Ungefär 69 procent av de öppna arbetslösa i åldersgruppen 25-65 år var utrikesfödda i maj 2024. Stadsdelarna Grimsta, Hässelby gård och Hässelby strand hade högst andel utrikesfödda och lägst sysselsättningsgrad. Den öppna arbetslösheten var 2023 mer än dubbelt så hög i Grimsta, Hässelby strand och Hässelby gård jämfört med Nälsta, Kälvesta och Hässelby villastad. I stadsdelsområdet i stort var andelen utrikesfödda öppet arbetslösa invånare 16-65 år 5,7 procent i maj 2024 jämförelse med 2,5 procent av invånarna födda i Sverige.

Enligt riksrevisionen hade personer med funktionsnedsättning nationellt en sysselsättningsgrad på 45 procent 2023 och en arbetslöshet på 19 procent i jämförelse med en sysselsättningsgrad på 81 procent och en arbetslöshet på 8 procent för befolkningen som helhet. Det visar att personer med funktionsnedsättning har svårt att få ett arbete på den öppna arbetsmarknaden. Under 2024 ökade antalet invånare som fick stöd via IWork, en arbetsmarknadsinsats för personer som omfattas av LSS, och IPS, en arbetsmarknadsinsats för personer med psykisk ohälsa, från 7 till 32 personer. En person, med insats via LSS, gick vidare till arbete under 2024. Många med funktionsnedsättning möter olika hinder för att gå vidare till ett arbete från en biståndsbedömd insats. Det kan exempelvis vara hinder i form av omgivning, resvägar och svårigheter med att komma iväg till en sysselsättning.

Framgångsfaktorer för att få personer med funktionsnedsättning att gå vidare till ett arbete eller studier är framförallt kontinuerlig och uppföljande kontakt med de professioner som är aktuella samt olika stödinsatser så som boendestöd och samverkan mellan olika parter. De som skulle kunna gå vidare till ett arbete blir kvar i biståndsbedömda insatser istället då kontinuiteten i kontakter inte alltid sker i den omfattning som krävs, vilket leder till en inlåsningseffekt.

Analys

Det finns utmaningar gällande sysselsättningsgraden i Grimsta, Hässelby gård och Hässelby strand då andelen utrikesfödda är hög i dessa stadsdelar. I analysen utgår förvaltningen från att den nationella statistiken då det gäller sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning även är applicerbar i stadsdelsområdet. Utrikesfödda och personer med

funktionsnedsättning riskerar enligt Statistiska centralbyråns, SCB, fördjupade analys om utanförskap (2024:2) att hamna i långvarigt utanförskap på grund av bristande sysselsättning, svaga nätverk och låga inkomster. För att möta dessa utmaningar med långvarigt utanförskap för målgrupperna krävs ett strukturerat internt arbete i samverkan med målsättning att få fler personer till sysselsättning.

Strategisk prioritering

För att fler personer i långtidsarbetslöshet ska komma vidare till sysselsättning behöver förvaltningen stärka den interna och externa samverkan. Under planperioden är det prioriterat att:

- sysselsättningsgraden ökar i gruppen långtidsarbetslösa.

2.4 Boende och stadsmiljö

Redogörelse

Målbilden för det tematiska området är att Stockholm ska vara en attraktiv, sammanhängande och funktionsblandad stad. Det ska finnas ett brett utbud av bostäder med olika upplåtelseformer där människor med olika förutsättningar har möjlighet att bo i livets alla skeden. Stadsmiljön ska ge möjligheter till möten, avkoppling, motion och rekreation. Stockholm ska vara grönt och grönområden och bad ska vara tillgängliga för alla och enkla att hitta till. Den biologiska mångfalden och andelen skyddad natur ska öka.

Stadsdelarna i stadsdelsområdet kan delas upp i tre socioekonomiska grupper från högre socioekonomisk status, blandad socioekonomisk status till lägre socioekonomisk status. Något förenklat kan sägas att stadsdelarna med blandad socioekonomisk status (Vinsta, Räcksta och Vällingby) uppnår målbilden vad gäller funktionsblandning och blandade upplåtelseformer. Stadsdelarna med högre respektive lägre socioekonomisk status (Hässelby villastad, Kälvesta och Nälsta respektive Hässelby strand, Hässelby gård och Grimsta) uppnår inte målbilden avseende på funktionsblandning och blandning av upplåtelseformer. Stadsdelar med högre socioekonomisk status har främst äganderätter, färre bostadsrätter och ett fåtal hyresrätter medan stadsdelar med lägre socioekonomisk status främst har hyresrätter, färre bostadsrätter och få äganderätter. Arbetsplatser och service finns samtidigt i begränsad omfattning i dessa två grupper.

Inga större förändringar har skett under den senaste tioårsperioden. Inom Grimsta har andelen bostadsrätter ökat från cirka 17 till 29 procent. I Hässelby villastad och i stadsdelar med lägre socioekonomisk status har fördelningen av bostadsrätter ökat med cirka 5 procentenheter i respektive område.

Stadsdelar med lägre och blandad socioekonomisk status är även de stadsdelar som anses ha lägre attraktivitet vilket visar sig i statistik för till exempel andel förmedlade hyresrätter, 2,7-4,2 procent i jämförelse med mellan 0-0,5 procent förmedlade hyresrätter i stadsdelar med hög socioekonomisk status. Det visar sig även i statistik för kötid och kvadratmeterhyra, men Hässelby strand sticker ut med något högre hyra och lägre kötid. Stadsdelar med lägre socioekonomisk status har lägre kvadratmeterpriser för bostadsrätter samt högre trångboddhet än stadsdelar med högre socioekonomisk status.

Inom stadsmiljön har förvaltningen rådighet för att vidta åtgärder när det gäller grönområden, möjligheter till motion och rekreation samt biologisk mångfald. Genom styrning i stadens budget sker ett kontinuerligt arbete mot målbilden.

Analys

För att uppnå målet om ett sammanhållet Stockholm, där den socioekonomiska segregationen motverkas behöver förvaltningar, kontor och bolag fokusera på åtgärder inom stadsdelsområdet som leder till ökad attraktivitet i stadsdelar med lägre socioekonomisk status samt till blandning av funktioner och upplåtelseformer både i stadsdelar med hög socioekonomisk respektive låg socioekonomisk status. En blandad och sammanhängande bebyggelse minskar utanförskap samt stärker levnadsvillkor och förtroendet för och deltagande i samhället. Det tematiska området är särskilt angeläget eftersom det ger förutsättningar för att hantera utmaningar inom övriga tematiska områden.

Strategiska prioriteringar

Det är särskilt angeläget att arbeta för en blandad bebyggelse inom alla stadsdelar i stadsdelsområdet. Skälet är att blandad bebyggelse ger förutsättningar för hantera utmaningar inom samtliga tematiska områden. Förvaltningen ser även att det behövs ett särskilt fokus på stadsdelar med lägre socioekonomisk status för att höja attraktiviteten. Stadsdelen Grimsta föreslås vara först ut.

Under planperioden är det prioriterat att:

- bostäder med olika upplåtelseformer finns inom alla stadsdelar,
- öka attraktiviteten inom stadsdelen Grimsta.

2.5 Demokrati och trygghet

Redogörelse

Demokrati

Valdeltagandet i stadsdelsområdet sjönk mellan år 2018 till 2022. 69,2 procent av de röstberättigade invånarna deltog i valet 2022 i jämförelse med 74,7 procent 2018. Stadsdelsområdet ligger lägre än genomsnittet för staden i stort där valdeltagandet var 79,9 procent 2022. Lägst andel som röstade fanns i stadsdelen Hässelby gård med 56,9 procent följt av Grimsta med 58,9 procent.

Det finns ett bristande förtroende för förvaltningen, särskilt bland grupperna kvinnor och äldre. 2024 kände 25 procent av kvinnorna och 48 procent av männen förtroende för förvaltningen. Samtidigt uppgav gruppen 65 år och äldre att de har mer kunskap om hur de kan påverka, hitta information, vara delaktiga i utvecklingen och lämna synpunkter än övriga grupper.

Trygghet

2024 upplevde 32 procent av invånarna i stadsdelsområdet sig otrygga. Upplevelsen av otrygghet var störst i Hässelby strand med 39 procent otrygga invånare. Fler flickor/kvinnor än pojkar/män kände sig otrygga vilket är lika som i staden i stort.

I Hässelby-Vällingby stadsdelsområde finns ett område som enligt polisens nationella operativa avdelning (Noa) klassas som utsatt. Geografiskt omfattar området Grimsta, Hässelby gård, Hässelby strand och Smedshagen. I polisens nationella inhämtningsuppdrag från 2023 är den generella bedömningen att kriminellas påverkan är högre i Hässelby gård och Hässelby strand jämfört med i övriga delar av stadsdelsområdet. Det är framför allt Hässelby gård som avviker med en negativ utveckling och angränsar till att klassas som ett riskområde. Ett riskområde är nivån efter utsatt område och nivån innan särskilt utsatt område, enligt Noa:s definition.

Utmaningar

Att förtroendet för förvaltningen är bristande och att delaktighet och att inflytandet i demokratiska processer sjunker, är en utmaning. Det finns därför behov att förstå och analysera vad detta beror på i dialog med stadsdelsområdets invånare.

Viktigt att beakta i arbetet för att öka förtroendet för förvaltningen är att inte styra för ensidigt utan samtidigt säkerställa att rättssäkerhet och andra värden inte kommer i andra hand. Arbetet för förtroende för förvaltningen kräver tålamod eftersom förtroende är ett komplext begrepp.

I och med att upplevelsen av otrygghet är hög och att kriminellas påverkan är ett problem, särskilt i Hässelby gård, riskerar det att leda till att offentliga miljöer besöks och nyttjas allt mindre. Detta kan i sin tur öka utrymmet för destruktiva krafter att etablera sig och därmed öka otryggheten ytterligare. Risker för ett upplevt utanförskap ökar.

Strategiska prioriteringar

I den nya socialtjänstlagen som träder i kraft 2025 ställs högre krav på att socialtjänstens stöd ska vara lätt att nå och finnas där människor befinner sig. Att arbeta nära lokalsamhället, involvera invånare och erbjuda anpassade insatser är viktigt för att öka förtroendet.

Utifrån nuläge och utmaningar blir det viktigt att i samverkan med andra aktörer som trafikkontoret arbetsmarknadsförvaltningen, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, polis, civilsamhälle och näringsliv fortsätta arbetet med platsaktivering kring Hässelby torg.

Under planperioden är det prioriterat att:

- utveckla systematiska fördjupade medborgardialoger som ger möjlighet att ytterligare förstå orsaker och därmed utveckla verksamheter i enlighet med invånarnas behov och önskemål,
- arbeta uthålligt och långsiktigt med fokus på flera målgrupper och generationsöverskridande aktiviteter i samverkan med ovan nämnda aktörer.

2.6 Miljö och klimat

Redogörelse

Inom Hässelby-Vällingby stadsdelsområde visar värmekarteringen att det finns ett antal värmeöar inom flera olika områden. Enligt Folkhälsomyndigheten är grupper med nedsatt

förmåga att reglera kroppstemperaturen eller reagera på risker särskilt sårbara när det blir varmt. Det gäller bland annat äldre, fysiskt och psykiskt funktionsnedsatta och små barn. Ett område som är en utpekad värmeö är Smedshagen som har ett flertal flerfamiljshus, en skola, förskolor, korttidsboenden, gruppboendestad och äldreboende.

Analys

För att nå stadens Vision 2040 som är att naturen är integrerad i staden och ger svalka, bättre luft, bullerdämpning och skydd mot häftiga regn samtidigt som den biologiska mångfalden gynnas, behöver förvaltningen arbeta med stadsdelsområdets värmeöar.

Genom att skapa beskuggade stråk kan människor skyddas från värme samtidigt som stråk för insekter och fåglar skapas med hjälp av trädkorridorer. Genom att satsa på åtgärder som bidrar till flera nyttor samtidigt kan värmeöar minska och den biologiska mångfalden öka samt att miljöer för rekreation skapas.

Fossilfria vardagstransporter på gång- och cykelvägar blir mer attraktiva då stadsdelsområdets värmeöar minskar till förmån för svala stråk och grön infrastruktur. Genom att arbeta med mångfunktionella lösningar och åtgärder kan flera behov tillgodoses på samma plats. Värden ökar vid vistelseytor genom att plantera träd och blommande växter.

Strategiska prioriteringar

Under planperioden är det prioriterat att:

- minska de värmeöar som ligger intill eller nära förskolor, bostäder och särskilda boenden genom att identifiera gång- och cykelvägar som går till och från bostäder och förskolor, skola och särskilda boenden och som korrelerar med värmeöarna,
- identifiera vilka värmeöar förvaltningen har rådighet att arbeta med och vilka av stadens förvaltningar och bolag stadsdelsförvaltningen ska samverka med. För arbetet i och kring Smedshagen sker samverkan med SISAB, Svenska Bostäder och trafikkontoret med stöd från miljöförvaltningen.

3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden

Ny socialtjänstlag

Den nya socialtjänstlagen, som planeras träda i kraft i juli 2025, syftar till att göra socialtjänsten mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad samt ge bättre förutsättningar att möta den demografiska utvecklingen och andra aktuella samhällsutmaningar. Det behövs ett flexiblere arbetssätt för att möta framtida utmaningar. Med förebyggande menas att socialtjänsten ska nå ut till invånarna innan problem uppstår eller växer. Enklare och snabbare insatser ska erbjudas utan behovsprövning och stöd och hjälp som erbjuds ska vara baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet vilket innebär bästa tillgängliga kunskap om vad som gör mest nytta för den enskilda individen.

I den nya socialtjänstlagen kommer även kommuners ansvar för att aktivt förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga tydliggöras. Särskilda brottsförebyggande och återfallsförebyggande insatser behöver enligt regeringen användas i högre utsträckning än i

dag när det gäller barn och unga. Nya lagstiftningen innebär ingen inskränkning i andra huvudmäns ansvar.

Regeringen har beslutat om statsbidrag till kommuner för att användas till bemanning och kompetenshöjande insatser för att verka i enlighet med den nya socialtjänstlagens syfte, för en förebyggande, lätt tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Statsbidraget kommer även ges för omställning till aktivt förebyggande arbetssätt för att motverka brottslighet bland barn och unga. Förvaltningens förändringsledare samordnar och leder förvaltningens omställningsarbete och ingår i stadens projekt *Framtidens socialtjänst*.

Regeringen har beslutat om cirka 8,5 miljarder i statsbidrag till Sveriges kommuner under planperioden för att arbeta med kompetens- och bemanningssatsningar inför införandet av ny socialtjänstlag. Hur mycket som kommer tilldelas respektive förvaltning i staden är inte klart men bedömningen är att ersättningen för det arbete som kommer behöva genomföras för inventering och omställning inte kommer vara tillräckligt.

Förvaltningen kommer behöva inventera resurser, inventera och ställa om arbetssätt, se över behov av förändrade arbetstider i verksamheten samt behov av lokaler för en mer tillgänglig socialtjänst. Medarbetare och chefer kommer ha behov av kompetensutveckling under omställningen. Samtidigt med omställningen pågår en omställning av hälso- och sjukvården till en god och nära vård och omsorg i enlighet med stadens handlingsplan för 2024-2030. Arbetet med god och nära vård och omsorg inkluderar kommunal primärvård, kommunal omsorg samt barn- och elevhälsa, inklusive förebyggande och hälsofrämjande insatser. Verksamhetsområden som berörs är förskola, äldreomsorg och socialtjänst.

3.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Antalet inskrivna barn i förskolan varierar under ett år vilket ställer höga krav på en flexibel organisation och en effektiv lokalanvändning. Samtidigt visar befolkningsprognosen att antal barn i åldern 1-5 år kommer att minska mer än vad tidigare prognoser visat och i dagsläget finns ett överskott av förskoleplatser i stadsdelsområdet oavsett regiform. Förvaltningen genomför därför nödvändiga åtgärder för att möta denna utveckling och ser samtidigt över förskolelokalernas skick. En planering för detta arbete har påbörjats och under planperioden kommer två till tre mindre förskolor att avvecklas. Det kommer dock finnas behov av en viss överkapacitet för att kunna ta emot barn från enskilt drivna förskolor som avvecklas på grund av det minskade barnunderlaget.

Befolkningsprognos 1-5 år/planområde visar på variationen:

Planområde	Summa av prognos 2024	Summa av	Summa av	Summa av	Summa av	Summa av	Summa av	Summa av	Summa av
		prognos 2025	prognos 2026	prognos 2027	prognos 2028	prognos 2029	prognos 2030	prognos 2031	prognos 2032
14 Backlura/Trollboda	435	414	406	400	397	404	407	404	397
14 Grimsta	241	237	231	241	242	237	233	226	219
14 Hässelby gård	622	581	558	534	523	516	517	518	512
14 Hässelby strand	376	359	350	337	325	312	312	310	303
14 Kälvesta	265	259	251	240	231	224	218	233	260
14 Nälsta	276	265	258	261	265	261	259	255	249
14 Räcksta	656	611	591	577	582	582	579	575	570
14 S Hässelby v-stad	397	401	396	376	376	376	380	384	389
14 Smedshagen	261	257	250	256	278	312	341	376	412
14 Vinsta	285	265	262	248	240	229	222	227	235
14 Vällingby	431	421	412	391	393	391	403	423	440
Totalsumma	4246	4070	3964	3861	3852	3844	3871	3930	3987

I syfte att öka inskrivningsgraden fortsätter arbetet med att informera och erbjuda förskola för de barn i 3-5 års ålder som idag inte är inskrivna i förskolan. Regeringen har även tillsatt en utredning *En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* som ska redovisas i december 2025. Utredaren ska föreslå hur det kan införas en obligatorisk språkförskola samt också föreslå en reglering eller andra åtgärder som säkerställer att barngrupper på alla förskolor har en lämplig storlek samt lämplig personaltäthet. Vidare ska förslag på hur det kan införas tydligare krav på kunskaper i svenska språket för personalen tas fram.

Utmaningar och interna frågor

Forskningsprogrammet *Hållbar förskola* för ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet avslutades i november 2024 och en strategi för det fortsatta hållbarhetsarbetet kommer tas fram under 2025. Alla förskolor kommer att delta i ett nytt tre-årigt forskningsprogram; *Förskolebarns förändrade kunnande* med start i februari 2025. Syftet är att utveckla långsiktiga forskningsbaserade arbetssätt som bidrar till en högre undervisningskvalitet med fokus på barns emotionella, kognitiva och sociala utveckling.

I förvaltningens förskolor finns en hög andel flerspråkiga barn där kunskaperna i det svenska språket varierar och behöver stärkas. Det språkutvecklande arbetssättet med fokus på det svenska språket kommer fortsatt vara prioriterat under planperioden. Det finns medarbetare i förskolan som fortsatt behöver stärka sitt svenska språk trots insatser som gjorts under 2023-2024. Ett tiotal förskolor kommer medverka i förskoleförvaltningens forskningsprojekt kring *Förstärkt sista förskoleår* med fokus på dialogisk högläsning. Projektet kommer att pågå under två år och fokuserar på förskolans äldsta barn.

Förskolans kompensatoriska uppdrag och att tidigt upptäcka barn i behov av stöd är fortsatt en utmaning och ett prioriterat område. Antalet barn som har behov av särskilt stöd för sin utveckling fortsätter att öka och det innebär bland annat att förvaltningen prioriterar att ha minst en specialpedagog anställd per förskoleområde.

I syfte att stärka samarbetet mellan förskolorna och socialtjänsten fortsätter arbetet med att utveckla arbetssättet i linje med den nya socialtjänstlagen.

Ett nytt system för hantering av närvaro och frånvaro samt personalschema har införts och en ny lärplattform kommer att införas under planperioden. Införandet av det nya systemstödet för stadens pedagogiska verksamheter kommer ta stora resurser i anspråk vilket också kan

innebära ökade kostnader samt behov av utbildningsinsatser.

Under planperioden är det prioriterat att:

- fler förskolor erhåller Skolverkets utmärkelse "Skola för hållbar utveckling",
- intensifiera samverkan med socialtjänstens förebyggande insatser, barnavårdscentral och hemmet för att tidigt erbjuda insatser,
- stärka barnens språkutveckling,
- medverka i ett nytt forskningsprogram med syfte att på vetenskaplig grund utveckla förskolans systematiska kvalitetsarbete med fokus på progressionen i barnens lärande.

3.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Förvaltningens fritidsverksamheter erbjuder en bredd av aktiviteter som utformas i dialog med barn och unga för att möta deras intressen och behov. Under de senaste åren har en ökad efterfrågan på fritidsaktiviteter under skolloven noterats, särskilt bland barn som tillbringar loven hemma. I en tid där allt fler hushåll har begränsad ekonomi blir tillgången till kostnadsfria aktiviteter allt viktigare. Förvaltningen behöver fortsätta med att erbjuda kostnadsfria sport- och kulturaktiviteter där barn och unga med funktionsnedsättning är inkluderade.

Under planperioden behöver förvaltningen fortsatt beakta relevanta utredningar, som lyfter frågor om kvalitet, tillgänglighet och likvärdighet inom fritidsverksamhet. Förvaltningen följer regeringens utredning om den öppna fritidsverksamheten för ungdomar och hur den kan utvecklas för att bli en mer tillgänglig och jämlik verksamhet med hög kvalitet och om den öppna fritidsverksamheten kan inkluderas i det övergripande brotts- och våldsförebyggande arbetet.

Enligt Socialstyrelsens rapport *Förekomst av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna* från 2024 har psykisk ohälsa bland barn och unga ökat markant under de senaste åren. Denna utveckling bekräftas även av barnombudsmannens årsrapport. Andelen barn och unga 10-17 år som får vård för psykisk ohälsa är lägre i socioekonomiskt utsatta områden, vilket ställer krav på insatser som främjar psykiskt välmående och som når barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden. I och med samhällsutmaningar som ungdomskriminalitet, suicid och våld i ungas nära relationer, behöver fritidsverksamheternas trygghetsplan kontinuerligt uppdateras för att proaktivt hantera både aktuella och framtida behov.

Utmaningar och interna frågor

Initiativet *Summer Fun* har gett goda resultat. En ökad efterfrågan och ett utökat program och antal veckor under sommarlovet kommer att innebära ökade kostnader. Arbetet med fritidsaktiviteter, särskilt under loven, är en förvaltningsgemensam satsning. De huvudsakliga initiativen, *Summer Fun*, *Sommar på torget* och fritidsverksamhetens ordinarie verksamheter erbjuder tillsammans ett brett utbud av tillgängliga aktiviteter för barn och unga under sommaren. Framöver är det en utmaning att utöka lovaktiviteter till fler skollov under året, vilket kräver både ökade resurser och finansiering. För att upprätthålla hög kvalitet och

tillgänglighet behövs därför en långsiktig planering och en noggrann avvägning av ekonomiska och bemanningsmässiga förutsättningar.

Fritidsbiblioteket i Hässelängen har en ökad efterfrågan på lån av fritidsutrustning vilket förväntas fortsätta under planperioden och leda till högre kostnader och ett utvecklingsbehov. Lokalkostnaderna för fritidsverksamheterna är fortsatt en kostnadsdrivande faktor, särskilt med ett ökat antal besökare. Under kommande år bedöms även flera av stadsdelsområdets parklekslokaler vara i behov av omfattande upprustning för att säkerställa trygga miljöer för besökarna.

Rekrytering av fritidsledare kvarstår som en utmaning. Kompetensutveckling behöver fortsätta prioriteras för att fritidsledarna ska kunna arbeta främjande, relationsskapande och ha kunskap om risk- och skyddsfaktorer.

Förvaltningen ser ett behov av ökat fokus på kreativa och inkluderande aktiviteter. Arbetet med att utveckla verksamheter och aktiviteter med fokus på delaktighet och tillgänglighet fortsätter, med särskild inriktning på unga i socioekonomiskt utsatta områden och underrepresenterade grupper som flickor, nyanlända, nationella minoriteter samt unga HBTQIA+ personer. För att öka tillgängligheten och deltagandet planeras en vidareutveckling av aktiviteter inom ramen för Digital fritid samt de målgruppspecifika verksamheterna, som Backstage och fritidsgården Q.

En utmaning framåt är att säkerställa att nyanlända barn och familjer får tillgång till meningsfulla fritids- och kulturaktiviteter. Förvaltningen fortsätter samarbetet med Kulturskolan i Vällingby, där lärare regelbundet besöker SHIS-boenden för nyanlända och erbjuder prova-på-aktiviteter samt stöd vid kursanmälan.

Under perioden 2025–2027 driver förvaltningen projektet *Stärka skyddsfaktorer hos nyanlända familjer* i samverkan med SHIS Bostäder och Uppsala universitet, med delfinansiering från EU:s Asyl-, migrations- och integrationsfond. En del av projektet innebär att en fritidslots kommer att stötta 60 nyanlända barn och unga (6–19 år) att hitta en vuxenledd fritidsaktivitet utifrån deras intressen med bland annat Kulturskolan. Insatserna syftar till att stärka skyddsfaktorer och skapa långsiktiga möjligheter för integration och delaktighet.

Under planperioden är det prioriterat att:

- vidareutveckla Digital fritid och målgruppspecifika verksamheter som Backstage och fritidsgården Q,
- erbjuda aktiviteter som främjar psykiskt välmående,
- uppdatera fritidsverksamheternas trygghetsplan med fokus på ungdomskriminalitet, suicidprevention och våld i ungas nära relationer,
- etablera strategiska partnerskap för att stärka de främjande verksamheterna,
- förstärka arbetet med kreativa och inkluderande aktiviteter för underrepresenterade grupper.

3.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Utifrån omställningen mot god och nära vård krävs ett nära samarbete mellan äldreomsorgen och regionen. Detta behöver samplaneras med införandet av den nya socialtjänstlagen.

I och med ny socialtjänstlag behöver det förebyggande arbetet utvecklas. En omfördelning av resurser inom befintlig verksamhet mot ett mer förebyggande arbetssätt kräver att resurser frigörs. För att möjliggöra en resurseffektivisering behövs en ökad digitalisering samt olika former av teknikstöd och digitala vårdlösningar. Det finns behov av systemstöd som stödjer en förflyttning mot en sammanhållen socialtjänst med individ och behov i fokus och som inte begränsas av organisatoriska hinder.

Utmaningar och interna frågor

Befolkningsprognosen visar att antalet personer som är över 65 år kommer fortsätta öka de kommande åren. Det kommer att behövas en utbyggnad av både boenden och hemtjänst för att möta den växande äldre befolkningen. Förvaltningen ser en ökning av yngre äldre, 65-79 år, med demensdiagnoser och yngre äldre som har en komplex problematik med psykisk ohälsa, samsjuklighet och missbruk vilket leder till fler insatser och därigenom ökade kostnader. Det finns även utmaningar i att hitta lämpliga boendeformer och insatser som täcker det sammanlagda hjälpbehovet. Förvaltningen ser att det finns skäl att se över stadens nuvarande gränsdragning och äldreomsorgens ansvar för individer som är i behov av socialtjänst. Det finns även skäl till att se över stadens fördelningsnycklar.

Det finns utmaningar gällande kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen. I och med att undersköterska är en skyddad yrkestitel kommer det finnas ett behov av kompletterande utbildningsinsatser för de medarbetare som ännu inte uppfyller kraven under flera år framåt.

Det språkkrav som föreslås i utredningen *Ett språkkrav för språkutveckling* (SOU 2024:78) kommer, om det blir verklighet, att kräva ytterligare utbildningsinsatser. Staden bör fortsätta arbetet med kompetensstegar i syfte att skapa tydliga utvecklingsvägar för att attrahera, inspirera och behålla medarbetare inom äldreomsorgen.

Behovet av kompetensutveckling i kombination med en låg uppräkningsgrad av ersättningen till hemtjänsten medför stora utmaningar. Därtill finns en utmaning att rekrytera personal med erfarenhet och adekvat utbildning till utförarverksamheterna.

Förvaltningen ser ett ökat behov av medicinsk kompetens på vård- och omsorgsboenden där de äldre har behov av både fler och mer komplexa medicinska insatser än tidigare. Även inom hemtjänsten ökar behovet av hälso- och sjukvårdsinsatser och därmed behovet av samverkan med regionen. I utredningen *Stärkt medicinsk kompetens i hälso- och sjukvård* (SOU 2024:72) lämnas förslag som stärker kommunernas möjligheter att säkra tillgången till läkare i kommunal hälso- och sjukvård.

Under planperioden är det prioriterat att:

- ställa om till god och nära vård och ny socialtjänstlag,
- stärka den medicinska kompetensen inom vård- och omsorgsboende,

- genomföra kompetenshöjande insatser inom demens och språk för medarbetare inom hemtjänsten,
- utveckla den uppsökande och förebyggande verksamheten,
- utveckla digitalisering och investera i digitala vårdlösningar, teknikstöd och välfärdsteknik,
- utveckla långsiktiga boendelösningar för äldre med komplexa behov.

3.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

Personer med funktionsnedsättning har betydligt sämre fysisk och psykisk hälsa än andra i befolkningen och har i högre grad övervikt vilket bland annat framgår av Sveriges kommuner och regioners skrift *Bättre hälsa för personer med funktionsnedsättning 2024*. Arbetsätt behöver utvecklas för att ge stöd till hälsosammare levnadsvanor genom både social stimulans, hälsosam kost och rörelse. Vidare blir allt fler inom målgruppen äldre vilket medför ökade behov relaterat till åldrande. Insatser behöver även bli mer samordnade för att enskilda lättare ska få stöd inom samtliga livsområden.

Förvaltningen har en ökad efterfrågan på personlig assistans. Enligt förslaget i SOU 2023:9 föreslås handläggningen av personlig assistans övergå till Försäkringskassan vilket fortsatt bereds av Regeringskansliet.

Utmaningar och interna frågor

Stadens erbjudande om kostnadsfritt simhallskort är ett viktigt bidrag till förbättrad hälsa hos målgruppen. Då inte alla tar del av erbjudandet har förslag lyfts om friskvårdsbidrag som ett komplement till simhallskortet. Det skulle möjliggöra mer hälsofrämjande aktiviteter utifrån enskildas egna preferenser.

Inom funktionshinderområdets valfrihetssystem råder brist på bostäder med särskild service enligt LSS vilket medför högre kostnader för förvaltningarna. Det finns behov av att säkerställa att utbudet av bostäder med särskild service anpassas utifrån särskilda behov och funktionsnedsättningar som en boende kan ha. Kompetensutveckling behövs för att medarbetare ska kunna möta individens behov och främja delaktighet och tillgänglighet. Utbildning behövs ske relaterat till specialiserade arbetsätt och förbättrat bemötande.

Det bedöms finnas stor potential att utveckla digitala hjälpmedel och arbetsätt som ger målgruppen stöd att uppnå en större självständighet i vardagen. Arbetsätt behöver även stärkas som säkerställer att enskilda får stöd att nyttja den digitala teknik som redan idag finns för att uppnå högre delaktighet i det digitala samhället.

Under planperioden är det prioriterat att:

- utveckla arbetsätt som stöttar målgruppen till förbättrad psykisk och fysisk hälsa,
- säkerställa att bostäder med särskild service inom valfrihetssystemet uppfyller målgruppens behov,
- förbättra kompetensutvecklingen utifrån målgruppens behov, exempelvis utifrån ökat åldrande, stöd till bättre hälsa och digital delaktighet i samhället,
- utveckla digitala hjälpmedel och arbetsätt för att stötta enskilda att uppnå en större

- självständighet. Även säkerställa att enskilda görs delaktiga i det digitala samhället, utveckla stödet för att fler personer ska ges möjlighet att komma in på den öppna arbetsmarknaden.

3.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Barn och unga

Omvärldsfaktorer

Den nya socialtjänstlagen innebär ett ökat fokus på förebyggande insatser och samverkan mellan olika aktörer som socialtjänst, skola, polis och psykiatri. Socialtjänsten behöver anpassa sina arbetsmetoder och resurser för att säkerställa att barn och unga får rätt stöd i tid. Lagen betonar också barns och ungas delaktighet i beslutsprocesser samt vikten av en sammanhållen vårdkedja. Befolkningsprognosen visar att antalet yngre barn förväntas minska medan ungdomsgruppen förblir stabil eller ökar något, vilket påverkar planeringen av socialtjänstens arbete.

Socialtjänsten står inför en period med ökade kompetensbehov, förändrade arbetsprocesser och potentiellt ökade resurskrav. Flera föreslagna författningsändringar förväntas påverka socialtjänstens verksamheter under kommande år. Dessa förändringar medför både möjligheter och utmaningar som kan kräva ökade resurser och anpassningar i verksamheten.

Enligt SOU 2024:30 *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* har antalet yngre individer som involveras i allvarlig brottslighet ökat. Som ett svar på detta har bland annat ett lagförslag presenterats som innebär att socialtjänsten har möjlighet att utfärda vite för vårdnadshavare som inte deltar i insatser samt att införa fotboja som en åtgärd för unga med allvarlig problematik. Förvaltningen ser en potentiell risk att detta kan påverka tilliten till socialtjänsten negativt, då verksamheten riskerar att uppfattas som närmare kopplad till rättsväsendet. Att upprätthålla ett förtroendefullt samarbete med familjer i behov av stöd blir därmed en utmaning, vilket kan kräva riktade insatser för att kommunicera vilket stöd socialtjänsten kan bistå med samt stärka det relationsskapande arbetet. Socialtjänsten står inför utmaningen att bygga förtroende och tillit i en tid där desinformation riskerar att försvåra mottagandet av insatser. Proaktiva kommunikationsinsatser krävs för att motverka misstro.

Psykisk ohälsa och skolfrånvaro utgör växande nationella utmaningar och behöver prioriteras under kommande år. Enligt SOU 2021:34 *Sammanhållen god och nära vård för barn och unga* har den psykiska ohälsan bland barn och unga ökat markant, vilket kräver ett stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete. Skolverket lyfter samtidigt fram att skolfrånvaro är ett ökande hot mot likvärdig utbildning. Problematiken är ofta komplex och kräver en stärkt samverkan mellan skola, socialtjänst och andra relevanta aktörer för att säkerställa tidiga och effektiva insatser.

Utmaningar och interna frågor

Socialtjänsten behöver anpassa arbetsmetoder och resurser för att säkerställa rätt stöd i tid. Omställningen till en ny socialtjänstlag innebär ökade krav på en kunskapsbaserad socialtjänst, där resurser kommer behöva avsättas för att utbilda medarbetare bland annat

RBM (Risk, Behov, Mottaglighet), som är en del av Socialstyrelsens kunskapsstöd för arbete med unga med normbrytande beteende.

Förvaltningens deltagande i den omfattande forskningsstudien om nationell uppföljning av socialtjänstens omställning (NUSO) till den nya socialtjänstlagen har bidragit till att utvecklingsområden kunnat identifieras. Det har bland annat framkommit att motivationsarbetet bör stärkas så fler tackar ja till insatser. Dessutom framgår det att dokumentationen av risk- och skyddsfaktorer behöver bli mer systematisk och konsekvent för att säkerställa rättssäker handläggning och effektivt stöd.

Under kommande år inleder förvaltningen implementering av FACT Ung (Flexible Assertive Community Treatment) som är en vårdmodell för unga med stort behov av stöd och hjälp av samhället. Metoden kräver extra resurser för att nå mål och skapa långsiktiga resultat genom investeringar i personal, utbildning och samverkan med vårdaktörer. Arbetet förutsätter ökad flexibilitet och utveckling av mer innovativa arbetssätt.

Placeringar av barn och unga är fortsatt en av de största kostnadsdrivande faktorerna och svårigheterna att hitta kvalitativa placeringsalternativ kvarstår. Ett ökat fokus på kvalitetssäkring och alternativa placeringslösningar är avgörande för att säkerställa hållbara insatser. Det finns ett fortsatt stort behov av familjehemsplaceringar samtidigt som rekrytering av nya familjehem är en fortsatt utmaning. För att minska beroendet av externa vårdgivare för placeringar krävs långsiktiga strategier och vidareutveckling av förstärkta familjehemslösningar. Projektet *Eftervård med hög tillgänglighet* riktar sig till ungdomar med normbrytande beteende som ska avsluta placering och syftar till att erbjuda intensiva, familjebehandlande insatser med ökad flexibilitet och tillgänglighet. Projektet, som befinner sig i uppstartsfas, ska möjliggöra anpassat stöd utifrån målgruppens behov och bidra till att förebygga återfall i normbrytande beteende och kriminalitet. Projektet genomförs i samverkan med tre andra stadsdelsförvaltningar och kommer att utvärderas av Ramböll för att säkerställa kvalitet, effekt och möjliga utvecklingsområden.

För att säkerställa att socialtjänsten kan möta framtidens utmaningar behöver förvaltningen möjliggöra hållbara och långsiktiga lösningar. Satsning på digitala verktyg och automatiserade processer kommer spela en central roll för att frigöra resurser, förbättra tillgängligheten och skapa en mer flexibel och anpassningsbar verksamhet.

Under planperioden är det prioriterat att:

- implementera FACT Ung med fokus på komplex problematik,
- utveckla alternativa placeringslösningar med fokus på kvalitet,
- anpassa verksamheten till nya lagkrav och stärka kompetensförsörjningen,
- satsa på digitala verktyg och automatiserade processer.

Vuxna missbruk

Omvärldsfaktorer

Utifrån Samsjuklighetsutredningen (SOU 2023:5) har Socialdepartementet tillsatt en samsjuklighetsdelegation. Delegationen har i uppdrag att genomföra en reform för att skapa mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser för personer med

samsjuklighet, särskilt gällande beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Reformen ska stärka regionens ansvar för beroendevården och tydliggöra ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Delegationens uppdrag sträcker sig över tre år.

Samtidigt ser förvaltningen en förändring inom målgruppen, där fler personer har komplexa vårdbehov och ett ökat behov av både praktiskt stöd och samordnade insatser. Förvaltningen ser även en ökning av LVM-anmälningar, vilket ytterligare belyser behovet av en sammanhållen och tydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer. Den pågående reformen blir därmed en viktig pusselbit i att möta dessa utmaningar och säkerställa att rätt stöd når de personer som behöver det mest.

Utmaningar och interna frågor

Det finns ett växande behov av stöd för vuxna med skadligt bruk och beroende med annan psykisk diagnos. En av de största utmaningarna är att samordna insatser från flera aktörer för att kunna erbjuda en helhetsplanering som inkluderar både stödinsatser och meningsfull sysselsättning.

Under planperiod är det prioriterat att:

- utveckla förebyggande insatser och evidensbaserade öppenvårdsinsatser för att stärka det tidiga stödet och minska behovet av akuta insatser,
- förbättra samverkan mellan beroendevård, psykiatri och socialtjänst. Det behövs även en ökad samverkan med civilsamhället, exempelvis genom att underlätta hänvisningar till stödgrupper som Anonyma Alkoholister (AA) och liknande organisationer,
- utveckla kvalitativ öppenvård för målgruppen, om möjligt i samverkan med stadsdelsförvaltningarna Bromma och Järva.

Hemlöshet

Omvärldsfaktorer

Förvaltningen ser ett antal personer i strukturell hemlöshet vilket både beror på höga hyreskostnader som försvårar inträdet på den ordinarie bostadsmarknaden och att bostadsbyggandet har minskat till följd av en svagare ekonomi.

Vidare har antalet meddelanden från hyresvärdar som signalerar risk för vräkning ökat, vilket har lett till ett ökat behov av vräkningsförebyggande insatser. Att antalet signaler om risk för vräkning ökat bedöms bero på ett tuffare ekonomiskt läge för många hushåll.

Kronofogdemyndigheten meddelade i januari 2025 att skulderna under 2024 ökade med 16 procentenheter i jämförelse med året innan och att allt fler blivit skuldsatta. Den ökade skuldsättningen medför även att behovet av förvaltningens budget- och skuldrådgivning ökar.

Utmaningar och interna frågor

Förvaltningen strävar efter att möjliggöra långsiktiga boendelösningar och ser ett stort behov av att använda stadens centraliserade insatser som Bostad Först, SHIS-lägenheter, lågtröskelboende samt försöks- och träningslägenheter. Arbetssätt behöver stärkas som möjliggör för personer med behov att ta del av dessa insatser så tidigt som möjligt samt ge tidigt stöd för att på sikt nå eget boende.

Förvaltningen ser en växande grupp äldre hemlösa med komplexa behov. En särskild

utmaning är att säkerställa långsiktiga och trygga boendelösningar för personer med beroendeproblematik, psykisk ohälsa och annan samsjuklighet. Dessa grupper har ofta behov av omfattande stöd för att kunna upprätthålla ett stabilt boende.

Under planperiod är det prioriterat att:

- stärka samverkan med hyresvärdar och fastighetsägarföreningen för att förbättra det förebyggande arbetet,
- vidareutveckla arbets sätt för att öka antalet individer som når hållbara och långsiktiga boendelösningar,
- stärka det vräkningsförebyggande arbetet genom mer proaktiva och uppsökande insatser,
- utveckla budget- och skuldrådgivningen för att motverka den växande skuldsättningen,
- möta efterfrågan av mer högkvalitativa akutboenden och tidigt verka för mer långsiktiga bostadslösningar.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Omvärldsfaktorer

Den 1 april 2024 trädde en ny lagstiftning i kraft som reglerar skyddat boende som en placeringsform med tillståndsplikt och specifika kvalitetskrav. Syftet med reformen är att stärka skyddet och stödet för personer som behöver skyddat boende på grund av hot, våld eller andra övergrepp. Lagen syftar även till att förstärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har uttryckt oro över att reformen är kraftigt underfinansierad och har efterlyst bättre ekonomiska förutsättningar för kommunerna att tillhandahålla ett stärkt stöd till våldsutsatta barn och vuxna. Denna oro delas av förvaltningen, då bristen på kostnadstäckning påverkar både placeringskostnader och de ökade kostnaderna för förvaltningens arbete.

Antalet anmälda brott i Sverige minskade med 1 procentenhet under 2024 enligt brottsförebyggande rådet, Brå, men Åklagarmyndigheten varnar för en ökning av grova brott som mord och vapenbrott. Regeringen rapporterar att omkring 30 000 personer har kopplingar till kriminella nätverk och tre nya individer ansluter sig dagligen.

Utmaningar och interna frågor

Antalet ansökningar om stöd vid våld i nära relation och hedersrelaterat våld har ökat under föregående år, främst bland flickor och kvinnor. Förvaltningen har även placerat fler våldsutsatta i skyddat boende, och insatser vid Relationsvåldscentrum (RVC) har ökat. Samtidigt är deltagandet i behandling för våldsutövare fortsatt lågt, och förvaltningen prioriterar att nå och motivera dem genom ökad samverkan.

En stor utmaning är långsiktiga boendelösningar efter skyddat boende, vilket kräver nya arbets sätt och samarbete med hyresvärdar och civilsamhället. En utmaning som förvaltningen ser är att säkerställa ett sammanhållet stöd för våldsutsatta, där många har svårt att navigera rätt. För att möta en allt mer komplex målgrupp krävs stärkt samverkan mellan aktörer, ökat uppsökande arbete och anpassat stöd. För att bättre möta målgruppens behov behöver

förvaltningens medarbetare stärka sin kompetens inom hedersrelaterat våld och våldsproblematik. Genom kompetensutveckling kan stödet bli mer samordnat och anpassat efter individens situation.

Utvecklingen av den organiserade brottsligheten gör det ännu mer angeläget att stärka stödet för dem som vill lämna en kriminell livsstil. Trots en viss minskning av det totala antalet anmälda brott visar grova brott och gängkriminalitet en oroande utveckling. För att möta detta behöver förvaltningen intensifiera insatserna för unga och vuxna genom snabbare stöd inom 24 timmar och ökad tillgänglighet via sociala insatsgruppen. Särskilt fokus ska riktas mot flickor och kvinnor i kriminalitet genom att stärka kunskapen och utveckla riktade åtgärder för dessa målgrupper.

Under planperiod är det prioriterat att:

- stärka det familjeorienterade arbetssättet för att möta kraven i den nya lagstiftningen,
- stärka insatser för att identifiera och motivera fler våldsutövare till behandling,
- hantera ett ökat inflöde av våldsutsatta, där målgruppen ofta har en alltmer komplex problematik och behov av praktiskt stöd,
- säkerställa stadigvarande boendelösningar för våldsutsatta efter vistelse i skyddat boende,
- stärka kompetensen bland förvaltningens medarbetare inom hedersrelaterat våld och våldsproblematik,
- öka stödet till unga och vuxna med särskilt fokus på flickor och kvinnor, då mörkertalet är stort. Fler bör få tillgång till sociala insatsgruppen för att lämna ett liv i kriminalitet. Satsningar på familjesamtal och anhörigstöd ska mobilisera närstående som en viktig resurs i avhoppprocessen.

Socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Den psykiska ohälsan har ökat i samhället och allt fler personer diagnosticeras med neuropsykiatriska diagnoser som exempelvis autism och ADHD, särskilt bland unga vuxna. För att möta detta är det viktigt att utveckla mer förebyggande stöd för att säkerställa att målgruppen ges stöd tidigt innan behoven blir större. Det behövs en ökad tillgång till psykosociala stödinsatser och sysselsättningsprogram. Utifrån *Samsjuklighetsutredningen* (SOU 2021:93) framgår även att allt mer samordnade insatser och arbetssätt behöver utvecklas för att enskilda lättare ska få stöd inom samtliga livsområden.

Utmaningar och interna frågor

Det bedöms finnas stor potential att både utveckla digitala hjälpmedel och arbetssätt som ger målgruppen möjlighet att uppnå en större självständighet. Vidare behöver förvaltningen stärka stöd som säkerställer att målgruppen görs delaktig i det digitala samhället. Ett prioriterat område är även att säkerställa att målgruppen ges förbättrat stöd för att komma in på den öppna arbetsmarknaden.

Det råder brist på bostäder med särskilde service för personer med psykisk funktionsnedsättning inom stadens valfrihetssystem vilket medför bristande valfrihet för enskilda samt högre kostnader för förvaltningar. Det behöver utvecklas fler boenden som kan

anpassas och ge stöd till personer med särskilt högt stödbehov och en samsjuklighet. För att möta målgruppens behov behöver även kompetensutvecklingen stärkas för hur ett mer samordnat stöd ska ges utifrån enskildas behov.

Under planperioden är det prioriterat att:

- utveckla mer förebyggande stöd för att tillgodose enskilds behov tidigare,
- utveckla mer samordnade arbetssätt för att enskilda lättare ska få stöd inom samtliga livsområden,
- utveckla digitala hjälpmedel och arbetssätt för att stötta enskilda att uppnå en större självständighet. Även säkerställa att enskilda görs delaktiga i det digitala samhället,
- utveckla förbättrat stöd för att fler personer ges möjlighet att komma in på den öppna arbetsmarknaden,
- förbättra kompetensutvecklingen utifrån målgruppens behov, exempelvis utifrån ökad psykisk ohälsa, digital delaktighet i samhället samt ett mer samordnat stöd,
- säkerställa att bostäder med särskild service inom valfrihetssystemet uppfyller målgruppens behov.

Nyanlända

Omvärldsfaktorer

Antalet flyktingar som kommer till Sverige har minskat kraftigt och förväntas vara fortsatt lågt, bland annat på grund av en mer restriktiv migrationspolitik både på EU- och nationell nivå samt att Sveriges attraktionskraft enligt Migrationsverket har minskat på grund av de senaste årens sprängningar, skjutningar, koranbränningar och desinformation om socialtjänsten.

Förvaltningen ser att det oroliga omvärldsläget gör att fler personer kan komma att behöva söka skydd i Sverige framtiden. Stadsdelsområdet har flera genomgångsbostäder dit många kan flytta då staden tar emot flyktingar.

Utmaningar

Genomgångsbostäderna har en boendetid på fem år. Många nyanlända som kommit under de senaste åren bor således fortfarande kvar i stadsdelsområdet, bland annat 250 ukrainare som kom 2022. Massflyktsdirektivet är förlängt till och med mars 2026 och kan förlängas ytterligare om kriget fortsätter. Förvaltningen bedömer att även om direktivet inte förlängs kommer många ukrainare vilja stanna kvar i Sverige genom att söka asyl eller arbetstillstånd.

Totalt bor cirka 300 familjer i genomgångsbostäderna hos SHIS varav cirka 100 är barnfamiljer. Under 2026 kommer 40 hushåll behöva flytta vidare till egen bostad och 2027 behöver 60 hushåll flytta vidare, då deras boendetid löper ut. Bland dessa familjer finns ett fortsatt stort behov av integrationsfrämjande stöd för att alla ska bli självförsörjande och hitta en egen varaktig bostad. Skärpta krav på att klara egen försörjning för att få medborgarskap ökar också behovet av stöd till nyanlända.

Förvaltningen behöver stärka samverkan med vuxenutbildningen ytterligare för att fler nyanlända ska påbörja studier i bristyrken. Detta är viktigt både för att påskynda nyanländas

etablering och självförsörjning.

Under planperioden är det prioriterat att:

- stärka samverkan ytterligare med vuxenutbildningen, jobbtorg, Welcome house, civilsamhälle och näringsliv för att påskynda självförsörjning för nyanlända och skyddsbehövande från Ukraina,
- fortsätta att ge bostadsvägledning i grupp och individuellt till de hushåll som behöver flytta vidare från genomgångsbostäderna hos SHIS för att de ska undvika bostadslöshet och för att förvaltningen ska undvika att bekosta, tillfälliga, dyra bostadslösningar som dessutom är dåliga ur ett barnperspektiv,
- utveckla bättre metoder för att nå egenbosatta nyanlända och utrikesfödda som behöver stöd för att etablera sig och bli självförsörjande.

3.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Hantering av bosättningar, dumpning av lustgasbehållare och tjuvtippar orsakar höga och ökande driftkostnader. Det finns behov av en stadsövergripande samordning av dessa driftåtgärder med ett helhetsgrepp kring frågan samt att arbeta förebyggande.

Från och med den 1 januari 2026 ska alla kommuner samla in avfall som består av pappers-, plast-, glas- och metallförpackningar på torg och i parker som har en yta som överstiger 2 000 kvadratmeter och samtidigt har betydande mängder förpackningsavfall. Lagkravet kan föranleda ett behov av kommunaltekniska ytor för mellanlagring och hantering av fraktionerna. Implementering av lagen kommer att öka driftkostnaderna.

Utmaningar och interna frågor

Användningen av parker och grönområden ökade under pandemin och förväntas fortsätta öka i takt med att befolkningen i stadsdelsområdet växer. Stadsdelsområdets naturreservat, strandbad, strandpromenader och de målpunkter strandbaden erbjuder används samtidigt av fler än bara stadsdelsområdets invånare. Den ökade användningen tillsammans med genomförande av medborgarförslag, uppförande av dricksvattenfontäner, tillkommande parkområden i anslutning till exploateringsprojekt samt klimatanpassningsåtgärder medför behov av en större uppräknig av drift- och investeringsbudget än idag. Drift- och investeringskostnader kommer troligen även att öka till följd av den omfattande grundvattensänkning som tillåtits i området i samband med byggandet av Förbifart Stockholm.

Kraven på skötsel, underhåll och renhållning har ökat vilket har märkts genom ett ökat antal inkommande ärenden och synpunkter. Det höga inflödet av ärenden och synpunkter till förvaltningen medför att det finns behov av att samordna en utveckling av processer och verktyg för ärendehantering med målet om en kostnadseffektiv och kvalitativ hantering. Samordningen med trafikkontoret kan i detta sammanhang utvecklas och stärkas.

Förvaltningen avser att utreda egen regi när det gäller park- och naturskötsel under 2025. Vid en eventuell övergång till egen regi kommer behov av kommunaltekniska ytor, samt

arrendavgifter för dessa ytor, tillräckliga investeringsmedel för inköp av arbetsmaskiner, verktyg och utrustning, samt kompetensförsörjning vara aktuella frågor som behöver lösas och samordnas inom staden. Förvaltningen vill även lyfta behovet av stöd inom entreprenadjuridik vid upphandling och avtalsuppföljning. Behovet kommer troligtvis att öka till följd av att fler mindre upphandlingar kommer att behövas genomföras inom staden vid och efter övergång till egen regi.

Stadsdelsområdets parkplan färdigställdes under 2015 med en planeringshorisont på tio år. Det är således dags för en uppdatering av parkplanen. Det saknas finansiering under planperioden och förvaltningen föreslår att parkplanen framöver bör vara en del i underlaget för budget.

Under 2023 påträffades markföroreningar i samband med att en upprustning av Starboparken skulle inledas. Projektet fick avbrytas och sedan dess har utredningar pågått kring risker för hälsa och miljö samt åtgärder. I riskutredningen konstateras att det finns föroreningar i området som behöver hanteras för skydd av hälsa och miljön. Åtgärdsutredningen pekar på att sanering, utan hänsyn till förutsättningar på platsen samt exklusive återställande av parkmiljön grovt räknat kan kosta mellan 10-30 miljoner kronor beroende på tillvägagångssätt. Under kommande år behöver ett nytt projekt för upprustning av Starboparken påbörjas. Saneringen utgör driftkostnader som inte kommer kunna bäras av förvaltningen under planperioden

Under planperioden är det prioriterat att:

- utreda parkskötsel i egen regi,
- arbeta vidare med sanering av markföroreningarna inom Starboparken,
- säkerställa kommunaltekniska ytor,
- revidera parkplanen,
- samverka med trafikkontoret kring en mer effektiv och ändamålsenlig ärende- och synpunktshantering,
- bidra till ökad samordning med trafikkontoret och mellan stadsmiljöverksamheterna i staden.

3.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

Ökade levnadskostnader och inflation har lett till en växande ekonomisk utsatthet, vilket i sin tur har ökat efterfrågan på ekonomiskt bistånd. Under 2024 steg antalet hushåll i behov av stöd och andelen personer med långvarigt ekonomiskt bistånd förblir hög. Den stigande arbetslösheten försvårar dessutom möjligheterna för dessa invånare att uppnå egen försörjning. Eftersom arbetslösheten fortsatt är hög skärper regeringen kraven på arbetssökande genom att införa mer kännbara sanktioner för den som inte deltar i den aktivitet eller söker den utbildning man blivit anvisad. I perioder med hög arbetslöshet finns en ökad risk att arbetssökande hamnar i utanförskap om nödvändiga åtgärder inte vidtas. Det kan innebära fler avslag för personer som inte följer reglerna, men också en ökad belastning om fler saknar rätt till ersättning och vänder sig till kommunen för att ansöka om ekonomiskt

bistånd.

Utmaningar och interna frågor

Ett växande antal arbetslösa och långtidsarbetslösa är i behov av stöd för att närma sig arbetsmarknaden. Folkbokförda flyktingar från Ukraina har rätt till etableringsersättning och vid behov kompletterande ekonomiskt bistånd. Dessa individer behöver individanpassat stöd, i likhet med övriga nyanlända.

Behoven hos personer som ansöker om ekonomiskt bistånd blir alltmer komplexa, samtidigt som kraven på arbetsmarknaden fortsätter att öka. Denna kombination skapar utmaningar i arbetet med att främja självförsörjning. Mot bakgrund av regeringens pågående utredning om sysselsättningskrav för personer med ekonomiskt bistånd bedömer förvaltningen att behovet av arbetsförberedande insatser sannolikt kommer att öka. Detta är ett uppdrag som delas mellan arbetsmarknadsförvaltningens jobbtorg och förvaltningen. Med delat ansvar uppstår risk för glapp mellan verksamheterna. Förvaltningen ser att antalet återremitterade individer från jobbtorg är relativt högt och ser behov av att stärka samverkan mellan förvaltningarna. Idag saknas även insatser för vissa målgrupper, vilket innebär att dessa individer inte får det stöd de behöver för att närma sig arbetsmarknaden.

Under planperiod är det prioriterat att:

- öka digitaliseringen av ekonomiskt bistånd, genom e-ansökan och andra digitala lösningar för snabbare handläggning, vilket frigör tid från administrativa uppgifter till socialt förändringsarbete,
- utöka individanpassade arbetsförberedande insatser för att stödja personer på vägen mot självförsörjning,
- stärka insatser för kvinnor som står långt från arbetsmarknaden, med särskilt fokus på utrikesfödda kvinnor,
- utveckla förebyggande insatser för unga genom särskild prioritering av åtgärder som snabbt leder till arbete eller studier, för att minska behovet av ekonomiskt bistånd,
- nyanlända utan egen försörjning får snabbare språkinläring med målet att underlätta etableringen på arbetsmarknaden.

3.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Enligt Statistiska Centralbyrån uppgick arbetslösheten i Sverige till 8,4 % fjärde kvartalet 2024, med nästan tre gånger högre arbetslöshet bland utrikesfödda jämfört med inrikesfödda. Samtidigt steg ungdomsarbetslösheten till 23,6 %. Lågkonjunkturen har lett till ökad arbetslöshet och långtidsarbetslöshet, samtidigt som automatisering och digitalisering förändrar arbetsmarknadens krav.

Utmaningar och interna frågor

Behovet av individuellt anpassade stödinsatser för långtidsarbetslösa ökar. Särskilt unga och utrikesfödda har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket förstärker behovet av yrkesutbildningar och praktikplatser. För att möta denna utmaning krävs utökade insatser

inom arbetsmarknadsutbildning och matchningstjänster samt ett stärkt samarbete med näringslivet för att skapa fler praktik- och lärlingsplatser. Samtidigt möter personer med funktionsnedsättning särskilda utmaningar på en alltmer konkurrensutsatt arbetsmarknad. Därför behövs fler riktade arbetsmarknadsinsatser som offentligt skyddade anställningar (OSA) och Stockholmjobb. Det är även avgörande att säkerställa ett långsiktigt stöd för att underlätta övergången till andra anställningsformer och öka möjligheterna till självförsörjning.

Många nyanlända som söker ekonomiskt bistånd har kort tid i Sverige, vilket försvårar etablering på arbetsmarknaden och ökar risken för långvarigt bistånd. Förvaltningen behöver stärka tidiga och anpassade insatser för att underlätta självförsörjning samt motverka långtidsarbetslöshet.

Samarbetet med jobbtorg och Arbetsförmedlingen genom Stockholmskraften måste utvecklas för att effektivisera insatser och förenkla kontakten med myndigheter. En särskild utmaning är att unga vuxna snabbare ska komma i arbete eller sysselsättning genom samverkan med interna och externa aktörer. Dessutom behöver feriejobben hålla hög kvalitet och vara meningsfulla, särskilt för unga med funktionsnedsättning eller behov av språk- och socialt stöd, så att de får bättre förutsättningar att utvecklas och växa.

Under planperiod är det prioriterat att:

- samverka med arbetsmarknadsförvaltningen och jobbtorg för att säkerställa att individer går vidare till självförsörjning efter Stockholmjobb eller andra arbetsmarknadsinsatser. Redan tidigt under insatsen bör förberedelser inför nästa steg, som studier eller annat arbete, påbörjas. Detta inkluderar arbete med BIP-metoden och kvalitetssäkring i samverkan med andra relevanta aktörer,
- fortsätta prioritera insatser för att motverka och minska långtidsarbetslöshet, med särskilt fokus på arbetsnära åtgärder som arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik och subventionerade anställningar,
- förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden genom anpassade stödinsatser och ökad tillgång till inkluderande anställningsformer,
- stärka samverkan med civilsamhället, då främjandet av en meningsfull fritid och genom att bredda de sociala nätverken kan individer få bättre förutsättningar för egen försörjning, då ökad delaktighet och sammanhang ofta leder till större möjligheter på arbetsmarknaden,
- unga vuxna snabbare ska komma in på arbetsmarknaden och i sysselsättning genom effektivt samarbete med interna och externa samverkanspartners.

3.9 Övrigt

Trygghet och säkerhet

Det är en stor utmaning att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet och särskilt hos de grupper som upplever störst otrygghet som kvinnor/flickor och personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen samverkar med näringsidkare, fackförvaltningar, polisen

och civilsamhället utifrån samverkansområdena i den lokala samverkansöverenskommelsen med polisen, vilket kommer fortsätta under planperioden. I samverkan med polisen genomförs ett riktat arbete mot öppna drogsccener i Råcksta, Hässelby strand, Hässelby gård och Vällingby. Under 2025 beräknas det riktade arbetet gällande Råcksta och Maltesholmstorget kunna avslutas men det riktade arbetet kvarstår gällande Vällingby och Hässelby gård under planperioden. En stor utmaning är att förebygga och förhindra välfärdsbrott där det under planperioden är prioriterat att fortsätta med kompetenshöjande insatser då brotten ändrar karaktär och inriktning. För att öka förtroendet för förvaltningen fortsätter arbetet med att bemöta desinformation med rätt information. Invånarna ska vara väl informerade om förvaltningens arbete och vad som händer i stadsdelsområdet. Förvaltningen kommer under planperioden utveckla trygghetspunkterna i stadsdelsområdet och säkerställa antalet trygghetspunkter per antalet invånare i enlighet med stadens riktlinjer.

Kompetensförsörjningen

Som en del i implementeringen av den nya chefsstrukturen, som bidragit till ett ökat antal chefer med fullt verksamhets-, personal- och budgetansvar, ser förvaltningen ett behov av att arbeta med att stärka det gemensamma ledarskapet under planperioden.

Inom äldreomsorgen kommer legitimationskravet för undersköterskor och förväntade pensionsavgångar baserat på åldersfördelningen inom samma befattning leda till utmaningar kopplat till kompetensförsörjning. Det ställer krav på att under planperioden arbeta framsynt med kompetensförsörjning och rekrytering för att lyckas ställa om. För att möta utmaningarna finns behov av att arbeta på nya sätt med bemanning och schemaläggning och därmed även ett behov av att stärka kompetensen i verksamheterna inom dessa områden.

Den nya socialtjänstlagen innebär bland annat ett utökat arbete med tidiga insatser och högre krav på tillgänglighet för såväl medarbetare som arbetsledning. För att säkerställa bemanning och resurser finns ett behov av att se över nuvarande anställningsvillkor och att aktivt arbeta med kompetensförsörjning för att behålla och utveckla personal och chefer samt ett behov av utökade resurser under omställningsperioden.

Markföreningar i stadsdelsområdet

Under 2023 påträffades markföreningar i samband med att en upprustning av Starboparken skulle inledas. Projektet fick avbrytas och sedan dess har utredningar pågått kring omfattning och åtgärder, se vidare under rubrik stadsmiljöverksamhet. Under året har det även påträffats markföreningar på förskolegårdar inom stadsdelsområdet som inneburit att gårdar har fått stängas av och saneras. Det är sannolikt att fler områden med markföreningar kommer att påträffas under kommande planperiod. Området kring Lövsta har sedan 1800-talet använts för att hantera stadens avfall och latrin och verksamheten har varit omfattande. Avfallet från Lövsta har bland annat använts för att fylla ut mark. Odlingar runt om i stadsdelsområdet använde även ett gödningsmedel bestående av torkad latrin och aska uppblandat med torv, som tillverkades i Lövsta fram till 1950-talet. Förvaltningen ser behov av en stadsövergripande hantering av markföreningarna både vad gäller kompetens samt budget för saneringar och återställandet efter saneringar.

Öka andelen ekologiska livsmedel

Som en led i att nå målen med att öka den biologiska mångfalden och i enlighet med stadens måltidsstrategi för hälsosam och klimatsmart mat, har kommunfullmäktige beslutat att andelen ekologiska måltider och livsmedel som köps in ska uppgå till minst 70 procent. I förvaltning har andelen ökat något men det behöver göras ytterligare åtgärder för att nå målet. Det som hindrar att nå målet är flera, men i huvudsak inom dessa tre områden:

- Budget och resurser.
- Utbud och tillgänglighet.
- Medvetenhet och utbildning.

Förvaltningen kommer under planperioden verka för att:

- minska kostnaderna genom att verksamheterna lagar mer vegetarisk kost med ekologiska råvaror.

Utbudet av ekologiska livsmedel behöver utökas generellt och för kaffebröd och tårter specifikt. Det finns ett behov av en stadsövergripande stödfunktion som kan stärka kompetens och samverkan i mat- och måltidsarbetet inom hela staden.

4 Sammanfattande ekonomisk analys

Den rådande osäkerheten i omvärlden påverkar ekonomin genom inflation samt kostnads- och prisökningar. Lågkonjunkturen som Sverige befinner sig i påverkar i sin tur arbetsmarknaden där fler blir arbetslösa vilket kan leda till ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Osäkerheten kring framtida händelser i omvärlden och potentiella flyktingströmmar kan ytterligare komplicera det ekonomiska läget, vilket kommer kräva anpassningar i stödåtgärder för att kunna hantera dessa utmaningar.

Den nya socialtjänstlagen innebär förändrade arbetssätt som initialt kan ge ökade kostnader för utbildning av personal och anpassningar i verksamheterna för att implementera den nya socialtjänsten. I takt med att otrygghet och social oro ökar i samhället finns det risk att fler barn och unga dras in i kriminalitet, vilket kräver satsningar på det förebyggande arbetet men kan också innebära ökade kostnader för placeringar för att komma ifrån en kriminell livsstil.

Stadsdelsförvaltningarna har fått ett uppdrag kring att samordna staden kring lokala utvecklingsbehov genom att ta fram gemensamma strategiska prioriteringar där stadsdelen Grimsta har valts ut i syfte att utveckla områdets attraktivitet. Detta kan innebära ökade behov av investeringsmedel och förslagsvis skulle framtagande av ett utvecklingsprogram för stadens förvaltningar och bolag vara bra och att där ge möjlighet att söka medel från central budgetreserv för dessa specifika projekt.

4.1 Drift

Nämndens nettobudget uppgår till 2 360,6 mnkr och under planperioden föreslås en ökning första året med cirka 1 procentenhet för att därefter plana ut.

Den sänkta personalförsäkringen från 46,4 procent till 41,0 procent påverkar årets kostnader för löner gynnsamt men om uppräknings av löner kommer ligga runt 3 procent under

planperioden kommer kostnaderna för löner öka med cirka 25 mnkr per år om ingen ytterligare förändring av personalförsäkringspålägget görs. Därtill kommer de sedvanliga prisökningarna för hyror, livsmedel och köp av verksamhet med mera som kommer driva upp kostnaderna. Det ställer krav på effektiviseringar för att klara budget.

Kostnader för löner uppgår till 44 procent, lokalkostnader 7 procent och köp av verksamhet 37 procent. I övriga kostnader på 12 procent ingår bland annat kostnader för IT, livsmedel, förbrukningsmaterial med mera. Förvaltning har cirka 1 660 tillsvidareanställda medarbetare.

Omslutningsförändringar

Omslutningsförändringar prognostiseras att ligga runt 250-300 mnkr under planperioden och påverkas av försäljning mellan förvaltningar, hyror, lokaler, statsbidrag med mera.

Anslag (mnkr)	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028
Förskoleverksamhet	456,0	456,0	456,0	456,0
Verksamhet för barn, kultur och fritid	61,1	61,1	61,1	61,1
Äldreomsorg	773,2	797,1	822,4	822,4
Omsorg om funktionshindrade	487,6	487,6	487,6	487,6
Individ- och familjeomsorg	350,2	350,2	342,2	342,2
(exkl. ekonomiskt bistånd)	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	54,4	53,5	53,5	53,5
varav Avskrivningar	18,0	17,3	17,3	17,3
varav Internräntor	4,7	4,5	4,5	4,5
Ekonomiskt bistånd	152,8	151,8	151,8	151,8
Arbetsmarknadsåtgärder	25,3	25,3	25,3	25,3
Stadsdelsnämnd netto	2 360,6	2 382,6	2 399,9	2 399,9
Förändring mnkr		22,0	17,3	0,0
Procentuell ökning		0,93%	0,73%	0,00%

Analys av prestationsförändringar

Förvaltningen prognostiserar ökade kostnader om total 22,9 mnkr avseende den del av budget som är prestationsbaserad.

För prestationsförändringar inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning prognostiseras en ökning om 41,7 mnkr under planperioden. Inom förskola prognostiseras en minskning av prestationerna avseende år 2025 till cirka 27,0 mnkr och för planperioden ytterligare 18,8 mnkr.

Förskola

Antalet barn fortsätter att minska under planperioden vilket innebär att anpassningar av lokaler och bemanning måste ske för att matcha det minskade barnantalet. Under perioden kommer två till tre förskolor att avvecklas vilket kommer medföra kostnader i samband med nedläggning och omställning av dessa. Utöver detta krävs en viss överkapacitet då förskolan måste kunna ta emot barn från enskilt drivna förskolor som kan behöva läggas ned i och med

vikande barnantal.

Barn, kultur och fritid

Flera av parklekslokalerna är i stora behov av upprustning vilket kommer innebära ökade kostnader för både drift och investeringar i dessa lokaler. Behov av kostnadsfria aktiviteter under skollov kan även leda till ökade kostnader för förvaltningen.

Äldreomsorg

Den prognostiserade ökningen av antalet äldre i stadsdelsområdet medför kostnadsökningar för både vård och omsorgsboende men även hemtjänst. Det innebär ett större behov av resurser för vård- och omsorgsboenden och hemtjänst, särskilt med tanke på att yngre äldre ofta har mer komplexa behov. För att effektivt möta de ökade kostnader och förändrade behoven hos den äldre befolkningen vore det bra med en översyn och justering av fördelningsnycklarna inom äldreomsorgen.

Hemtjänsten i egen regi har idag utmaningar med att få en budget i balans. En grundlig övergripande översyn av de ekonomiska förutsättningarna för att klara ekonomin utifrån nuvarande ersättningsmodell behöver ses över och på så sätt även kunna lokalisera ineffektiviteten och brister i nuvarande systemet.

Satsningar på digitala lösningar inom hemtjänsten kan initialt leda till ökade kostnader för dessa investeringar som på sikt kan ge långsiktiga kostnadseffektiviseringar och förbättrad vårdkvalitet.

Därtill finns utmaningar med kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen och språk- och utbildningssatsningar kommer att behövas med ökade kostnader som följd. Titeln undersköterska är en skyddad yrkestitel och där kan kompletterande utbildningsinsatser behöva göras för medarbetare som ännu inte uppfyller kraven.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Inom valfrihetssystemet råder en viss brist på bostäder med särskild service enligt LSS. Denna brist kan leda till ökade kostnader då förvaltningen kan behöva gå utanför valfrihetssystemet för att verkställa ett beslut.

Idag ansvarar förvaltningen för sina individuella avtal men om ansvaret för de individuella avtalen skulle övergå till socialförvaltningen så är det då även lämpligt att kostnaderna hanteras av socialförvaltningen.

Individ och familjeomsorg

Barn och ungdom

Den nya socialtjänsten kan till en början komma att kräva extra resurser inför de anpassningar i verksamheten som behöver göras. Till exempel ökad tillgänglighet som kan öka kostnader för obekvämlig arbetstid, satsningar på digitala verktyg men även utbildningskostnader i samband med att den nya socialtjänsten ska implementeras.

En fortsatt utmaning är rekryteringen av familjehem och bristen på dessa vilket kan resultera i ökade kostnader för jourhem då externa placeringar kan behöva göras i dessa då familjehem

inte finns.

Stora delar av den förebyggande verksamheten bedrivs med olika externa bidrag vilket till viss del skapar en ovisshet kring om medel kommer att ges inför nästkommande år.

Vuxen

Inom missbruk syns en ökning av antalet LVM anmälningar vilket kan komma att öka på kostnader för insatsen. Därtill har flertalet personer komplexa vårdbehov och ofta behov av flera samordnade insatser och behandlingar.

Kostnader gällande våld i nära relationer har ökat och fler personer än tidigare har placerats i skyddat boende till följd av ett ökat antal ansökningar om stöd.

Stadsmiljö

Antalet invånare som nyttjar strandbad, plaskdammar, parker och naturområden ökar och därmed kostnaderna för drift. Även antalet funktioner inom stadsmiljö som exempelvis dricksvattenfontäner, bouleanor och parkanläggningar genererar ökade kostnader för drift. Trafikkontoret har i uppdrag att skapa fler gröna ytor vilket kommer påverka förvaltningens kostnader efter genomförandet. Det föranleder ett behov av samverkan och en eventuell revidering av stadens fördelningsmodell avseende medelstillelning för skötsel av park- och naturområden.

De markföroreningar som påträffats i Starboparken kommer att innebära höga kostnader för sanering och där kommer inte budgetmedel för drift i stadsmiljö att räcka till för att kunna åtgärda dessa föroreningar. Förvaltningen ser ett behov av en stadsövergripande planering för att kunna hantera dessa kostnader på konstruktivt sätt då det sannolikt kommer upptäckas fler platser där sanering kan komma att behöva göras under planperioden.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknad

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur som beräknas vända först vid slutet av 2026 vilket påverkar arbetsmarknaden och möjligheter för de som redan har svårt att få arbete. Detta i sin tur påverkar ekonomiskt bistånd då fler blir tvungna att söka sig till socialtjänsten för försörjning.

Antalet arbetslösa har ökat i Stockholms region och ligger nu något över rikets snitt som var 8,5 procent i december 2024 och antalet hushåll som erhåller ekonomiskt bistånd förväntas att öka.

4.2 Investeringar

Nämndens investeringsbudget innefattar maskiner och inventarier samt investeringsmedel inom stadsmiljö. I samband med verksamhetsplanen har nämnden ansökt om ytterligare investeringsmedel och beviljats 9,2 mnkr för olika investeringar i stadsmiljö.

Parklekshusen har stora omfattande behov av investeringar vilket kan komma generera ökade kostnader för dessa åtgärder.

Under perioden 2025-2027 planerar nämnden att ansöka om parkinvesteringsmedel för olika

projekt, vilka har prioriterats i samråd med trafikkontorets stadsmiljögrupp. Dessa prioriteringar har i sin tur baserats på den lokala parkplanen, och för varje projekt har detaljerat underlag lämnats till trafikkontoret. Nämndens insatser syftar till att skapa en mer hållbar och attraktiv stadsmiljö för invånarna.

Projekt som har prioriterats genom arbetet med lokala utvecklingsbehov, där Grimsta har prioriterats, kommer innebära ökade behov av investeringsmedel.

Utredningen om en park- och naturskötsel i egen regi kommer att påbörjas under året 2025. Om en verksamhet i egen regi ska bli verkligt under planperioden innebär det ökade kostnader för investeringar i maskiner och inventarier i samband med införandet.

Projekt mnkr	Prognos 2025	2026	2027	2028
Parkinvesteringar	5	7,5	7,5	10
Reinvesteringar				
Investeringar med nycklade medel	14,1	14,1	14,1	14,1
Klimatinvesteringar	0,5	5	1	1
Trygghetsinvesteringar	4,7			
Naturresevat	1,4			
Biologisk mångfald	1,5			
Träd	1,1			
Summa investeringar i stadsmiljö	28,3	26,6	22,6	25,1
Maskiner och inventarier	4,7	4,7	4,7	
Totalt	33	31,3	27,3	25,1

4.3 Verksamhetsprojekt

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds lokalplanering där nämndens kort- och långsiktiga lokalbehov och planerade lokalförändringar presenteras. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Förvaltningen strävar efter att effektivisera användningen av förhyrda lokaler genom en samordnad, kostnadseffektiv och ändamålsenlig lokalanvändning. För att förbättra nyttjandegraden och tydliggöra lokalplaneringsprocessen arbetar förvaltningen med att klargöra roller och förbättra planeringsprocesserna. Genom att strukturera och säkerställa tillgången till lokaler både på kort och lång sikt, säkrar förvaltningen att verksamheterna kan bedrivas enligt plan.

Förvaltningen arbetar kontinuerligt med uppföljning och översyn av det befintliga lokalbeståndet för att identifiera och adressera både behov av verksamhetsanpassningar och underhåll. Detta strategiska tillvägagångssätt möjliggör för förvaltningen att tillsammans med verksamheterna genomföra nödvändiga förändringar i lokalbeståndet för att maximera effektiviteten och användningen av tillgängliga resurser. Genom att arbeta med en långsiktig vision och kontinuerligt utvärdera och anpassa lokalbeståndet efter behoven säkerställer förvaltningen att stadsdelsområdet kan erbjuda en ändamålsenlig och hållbar infrastruktur för sina invånare och verksamheter.

Enligt Swecos befolkningsprognos kommer antalet invånare att öka från 76 348 personer vid ingången av år 2025 till 77 073 år 2028. Det är en ökning med 725 invånare. Fram till 2032 har antalet invånare ökat till 79 088. Det innebär att det kan behöva byggas fler förskolor och bostäder med särskild service.

Utmaningen och balanseringen mellan behov och lokaler ligger i att barnantalet minskar fram till 2027 för att därefter möjligtvis öka successivt igen. Omkring 2032 kommer antalet barn i åldern 1-5 som har behov av förskoleplats att vara på ungefär samma nivå som idag med hänsyn taget till beläggningsgraden. Detta innebär att förvaltningen de närmaste åren kan minska lokalytorna och avveckla mindre enheter med eftersatt underhåll för att sedan öka dem igen med bättre lämpade lokaler när behovet ökar. Detta ligger enligt plan.

En viktig del i den övergripande lokalplaneringen är att bevaka att tillräckligt med lämpliga verksamhetslokaler byggs i stadsdelen. Förvaltningen har löpande kontakt med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret och svarar på remisser som avser detaljplaner inom staden och inom Hässelby Vällingby stadsdelsområde.

Förvaltningen följer nybyggnationskonjunkturen extra vaksamt då nybyggnationstakten ständigt förändras. Ekonomisk lågkonjunktur tenderar att minska nybyggnadstakten och högkonjunktur höjer takten. Just nu ser nästan samtliga nybyggnationer ut att skjutas på framtiden.

Det är svårt att på förhand prognostisera ålder, familjekonstellationer samt behov hos de som flyttar in till stadsdelsområdet. Dessa faktorer påverkar behov av förskolor, gruppboende och serviceboende för personer med funktionsnedsättning samt vård- och omsorgsboende för äldre, men även andra verksamheter som till exempel parklekar. Nämnden använder sig av det centralt framtagna statistik och planering som *Förskoleframskrivning för åren 2023-2032*.

Vid omförhandling av hyreskontrakt sker en marknadsanpassning av hyrorna och för en del avtal förändras ansvaret för inre underhåll att gå över till nämnden vilket medför kostnadsökningar. Förvaltningen använder sig av lokalplaneringsfunktionens hyresförhandlare vid både nyteckning av hyresavtal och vid omförhandling av befintliga hyresavtal för att säkerställa att avtal tecknas enligt stadens riktlinjer och att de håller skälig hyresnivå och i övrigt rätt nivå på ingående avtalsvillkor.

5.2 Planeringsförutsättningar

Förvaltningen använder stadens ordinarie befolkningsprognoser för den lokalplanering som är prognosstyrd. Under 2025 kommer arbetet med att ytterligare förtydliga roller, ansvar och

processer i det interna stadsdelsnämndsarbetet.

Avgränsningar

Lokalförsörjningsplanen hanterar inte heller detta år bostäder utan endast lokaler. Inom staden tas andra planeringsdokument fram rörande försörjning av bostäder. Dessa är äldreboendeplanen och boendeplan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL. Dessa dokument har en särskild beslutsordning varför de inte ska redovisas i 2025 års lokalförsörjningsplan. Även försöks- och träningslägenheter, HVB-hem med mera är undantagna.

5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Förvaltningens totala hyreskostnad är 96,4 mnkr.

Hyreskostnaderna inom förskolan kommer att minska till följd av avveckling av förskolelokaler under 2025 och 2026. De nya förskolelokaler som tagits i bruk har högre hyresnivåer vilket bidragit till en ökad kostnad per barn. Stadsdelsförvaltningen betalar 67,9 miljoner i årshyra för de pedagogiska lokalerna vilket innebär en årshyra på 31 247 kr per barn i kommunal förskola.

Fritidsverksamheten har sagt upp två stängda parklekar till fastighetskontoret och denna hyreskostnad försvinner från och med 2025. Övriga kvarvarande fem parkleksbyggnader ses över och kan komma att renoveras med således tillkommande hyreskostnader.

Förtätningar i förvaltningshuset på Hässelby Torg 20-22 bidrar till att en lokal på Hässelby Torg 10 kan sägas upp samtidigt som en andrahandshyresgäst sägs upp och intäkten därifrån bortfaller.

5.4 Samverkan

Förvaltningen samverkar på flera sätt. Internt finns en arbetsgrupp för förskolelokaler där flertalet funktioner från lokalenheten, förskoleavdelningen samt ekonomi deltar, möten hålls regelbundet 1 gång per månad. Vidare hålls strategiska lokalavstämningsmöten med varje avdelningschef och ansvarig controller för att kunna fånga upp behov av lokalförändringar, följa upp pågående projekt, utbyta information om nyheter inom både avdelningens område och lokalenhetens. I snitt träffas avdelningarna och lokalenheten för lokalavstämningsmöten sex gånger per år.

Vid projekt samarbetar lokalenheten med ansvarig avdelning, enhetsrepresentanter samt representanter för de fackliga organisationerna och ofta medverkar även en internkonsult från lokalplaneringsenheten (oftast en projektledare men det kan också vara en hyresförhandlare, inredningsarkitekt eller tillgänglighetssakkunnig med flera). I projekten deltar även externa parter såsom fastighetsägarrepresentanter och olika konsulter.

I markanvisningsskeden samverkar stadsmiljöstrategen både med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret och med förvaltningens lokalstrateg.

Utvecklingsmöten hålls med MICASA cirka två gånger per år tillsammans med regelbundna husmöten. MICASA är fastighetsägaren till majoriteten av förvaltningens lokaler inom

äldreomsorg.

SISAB och förvaltningen, där lokalstrateg och avdelningschef för förskola medverkar, har strategiska möten minst fyra gånger per år. Intendent och respektive rektor har husmöten på plats i lokalerna två gånger per år. SISAB är fastighetsägare för förskolorna.

5.5 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

5.5.1 Nuläge 31 januari 2025

Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Stadsdelsnämnden gav under hösten 2022 i uppdrag till förvaltningen att hitta arbetsformer som skapar nya möjligheter för civilsamhällets aktörer att samverka med förvaltningen.

Genom andrahandsuthyrning av förvaltningens primärt förhyrda lokaler på ledig tid, då lokalerna inte nyttjas av förvaltningens verksamheter, kan lokaler komma till utökad användning. Framtagna handläggningsrutiner, arbetsprocesser, ordningsföreskrifter, prissättningar och prioritetsordningar implementerades under sommaren 2023.

Nuläge 31 januari 2025

Förvaltningen har övergripande bra balans i lokalbeståndet. Lokalöversynen beträffande de administrativa lokalerna pågår och kommer att arbetas vidare med under året med syftet att skapa mer ändamålsenliga lokaler.

Förvaltningen har sett ett minskat behov av administrativa lokaler till följd av nya arbets sätt där flertalet medarbetare kan arbeta hemifrån två dagar i veckan. Det finns ett behov av fler mötesrum i olika storlekar, fler besöksrum och öppna lokaler.

Hemtjänsten lämnar sin lokal i Vällingby för att flytta ut och fördela två befintliga enheter till fem mindre enheter som är spridda mer lokalt i bostadsområdena. För detta har nya hyresavtal tecknats och bedömningen är att dessa kommer minska den totala hyreskostnaden över tid. En befintlig lokal på Hässelby Torg kommer att inrymma två av enheterna tills vidare då lång tid återstår på detta hyresavtal.

För övriga verksamheter finns inget behov av förändring i nuläget, en optimering har gjorts de senaste åren där några avtal sagts upp i samband med verksamhets upphörande eller så har verksamheter kunnat samlokaliseras.

5.5.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

I nuläget ser förvaltningen ett behov av att följa upp hur arbetet fortskrider med de planerade nybyggnationerna av bostadsområden som finns inom stadsdelsområdet. Detta för att eventuellt omlokalisera verksamheter beroende på efterfrågan i de kommande områdena. För förvaltningens administrativa lokaler pågår en översyn för att kunna effektivisera lokalytorna på bästa sätt och göra dem mer ändamålsenliga.

Förvaltningen fortsätter att se över förskolelokaler och siktar på att avveckla ungefär en förskola per år. Enheter med stor överkapacitet av platser sett till antalet barn inom

förskoleområdet prioriteras med fokus på mindre enheter med stort underhålls- och upprustningsbehov.

5.5.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

För närvarande finns inga planer för den andra planeringsperioden. Förvaltningen följer befolkningsutvecklingen noggrant med hjälp av framtagen statistik. Om barnfödslotalen utvecklas positivt bevakas behovet av eventuella ytterligare förskoleplatser bäst tillgodoses sett till områdesplacering och funktion.

Förvaltningen kommer delta i det påbörjade detaljplanearbetet för Vinsta industriområde för att bevaka att antalet förskoleplatser blir optimerade.

Om och när stadens planer för ett nytt bostadsområde i Hässelby Strand realiserar, där Stockholm Exergys värmeverk finns idag, kommer ett ökat behov av främst förskoleplatser att uppstå. Förvaltningen följer utvecklingen av detta projekt.

Utvecklingen av området Riddersvik där exploateringskontoret under 2025 kommer att påbörja utredningen av markgifter och förutsättningarna till att bygga bostäder på platsen bevakas vidare. Bedömningen är att där kommer en ny förskola i kommunal regi att behövas om projektet med det nya bostadsområdet kan verkställas.

5.6 Lokalplanering - pedagogisk verksamhet

5.6.1 Nuläge 31 januari 2025

Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Prognosen visar ett förväntat minskat behov av förskoleplatser på ytterligare runt 69 platser under perioden 2025–2028. Det minskade behovet bedöms främst påverka kommunala förskolor. Förvaltningens lokalbestånd ska motsvara verksamhetens volym och en översyn av förskolans alla lokaler pågår där målet är att kunna möta det minskade platsbehovet med omstruktureringar av verksamheten för att ha så få tomma förskoleplatser som möjligt. Under perioden kan viss omflyttning av förskoleverksamheter förekomma för att nå en bättre nyttjandegrad på de nyaste förskolorna. För att möta det förväntade ökade behovet av barnomsorg och utbildning efter 2030 behövs en långsiktig plan för att säkerställa tillräckliga resurser och infrastruktur. Det krävs strategisk planering för att utveckla och anpassa befintliga faciliteter samt identifiera nya lösningar. Förvaltningen kommer fortsatt behöva ha en beredskap, och därmed en viss överkapacitet, för att kunna ta emot barn från enskilt drivna förskolor som eventuellt avvecklas på grund av det vikande barnunderlaget eller på grund av indraget tillstånd.

Nuläge 31 januari 2025

I nuläget är 2 173 barn inskrivna i kommunal förskoleverksamhet och 1 444 barn inskrivna i enskilt drivna förskolor. Kapaciteten i kommunal regi är 2 244 platser räknat på 15 barn per avdelning, men lokalerna medger upp till 2 464 platser. Bedömd kapacitet i enskild regi är 1 776 platser. Det innebär att förvaltningen har ett totalt överskott om 71 platser inom stadsdelsområdet i nuläget, men upp till 291 övertaliga platser beroende på utgångspunkt i

bedömningen. Barnantalet går ner i stadsdelsområdet fram till och med 2027 för att sedan sakta gå upp igen. Förvaltningen har en del äldre lokaler som kräver ett stort underhåll och inte längre är ändamålsenliga för förskoleverksamhet. Några ska avvecklas för att sedan eventuellt flyttas in i nyproducerade förskolor som även har flera avdelningar. Förvaltningen har även säsongvariation på antalet inskrivna barn inom förskolan.

Förvaltningen har i dagsläget två planerade förändringar av förskolans verksamhet. Under sommaren 2025 avvecklas förskolan Juvelen i Kälvesta förskoleområde, vilken uppehållit sig i barack på tillfälligt bygglov som inte längre kan förlängas. Kvarvarande barn erbjuds plats i närliggande förskolor. Under sommaren 2026 avvecklas verksamheten på förskolan Humlan i Råcksta och kvarvarande barn erbjuds plats i närliggande förskolor. Ytterligare förskoleenheter bevakas inför en eventuell framtida avveckling och samtida nyutveckling.

5.6.2 Planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Enligt stadens befolkningsprognos kommer antalet barn 1–5 år att minska från 4 253 vid ingången av år 2025 till 3 852 år 2028 för att sedan öka fram till år 2032 då det beräknas vara 3 987 barn. Detta innebär att förvaltningen minskar antalet platser de kommande åren för att på sikt planera för nya lokaler till år 2030. En del lokaler avvecklas och anpassas till nuvarande och framtida barnantal.

Planerade förskolorna som beräknas bli klara från 2030–2032

Hässelby Villastadsområdet - i det kommande nya bostadsområdet Riddersvik planeras en ny Framtidens förskola att byggas med maximalt 8 avdelningar och plats för 120 barn. Tidigast möjliga byggstart bedöms av exploateringskontoret vara 2032 med uppstart av verksamheten preliminärt 18 månader efter byggstart.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Förvaltningen redovisar förändringar per område inom stadsdelsområdet.

Hässelby Villastadsområdet:

I det nya bostadsområdet Riddersvik kommer en Framtidens förskola med maximalt 8 avdelningar, 120 barn att uppföras, preliminär byggstart 2032.

Hässelby Strandområdet:

Hässelby värmeverksområdet i Hässelby Strand kommer eventuellt att bebyggas när värmeverket har flyttats till Lövsta. Beräknad byggstart i området är för närvarande okänd beroende på den utdragna detaljplaneprocessen. Antalet planerade lägenheter är cirka 1 500 vilket innebär ett behov av cirka 400 nya förskoleplatser (22 avdelningar). Området kommer att byggas etappvis. Förvaltningen har anmält behovet till exploateringskontoret. Beslut om kommunal respektive enskilt driven förskola föreligger ännu inte. Från och med 2027 ökar antalet barn i åldern 1–5 i stadsdelen.

Platsbehoven för de olika projekten har tagits fram med stöd av befolkningsprognos, kommunikation med exploateringskontoret samt jämförelser med förvaltningens kösituation

för respektive område.

5.6.3 Planering av lokaler för år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Enligt befolkningsprognosen kommer antalet barn 1–5 år att öka till 4 946 år 2045. Av dessa barn beräknas 87 procent vara inskrivna i förskolan i kommunal eller i privat regi. Det innebär att förvaltningen behöver planera för ett antal förskolor på lång sikt. I nuläget är det svårt att ha en uppfattning om exakt behov av förskoleplatser utöver underlaget i befolkningsprognosen.

Under 2020 påbörjades planarbetet för Vinsta industriområde och hur många bostäder som kommer att byggas där och i sin tur generera ett behov av förskoleplatser är svårt att prognosticera idag. Byggstart i Vinsta antas för närvarande bli tidigast 2026, troligtvis blir det några års saneringsarbeten och infrastrukturarbeten innan byggnation och förskolor kan påbörjas, sannolikt något in på 2030-talet. Det diskuteras att bygga mellan 4–5 000 bostäder. Vidare arbetar exploateringskontoret med området där Hässelby värmeverk idag ligger i Hässelby Strand, om det går att bygga ett nytt kraftvärmeverk i Lövsta så frigörs en stor yta som kan omvandlas till bostadsområde och då fordras fler förskoleplatser. Dock är detta projekts genomförbarhet för närvarande kantat av stora och svåra frågor som måste lösas först.

Behovsanalysen kommer att ske på samma sätt som nu, med stöd av befolkningsprognos, dialog med exploateringskontoret samt förvaltningens förskoleverksamhet.

Idag finns ingen kännedom om fördelningen mellan kommunal eller enskilt drivna förskoleverksamheter i de kommande exploateringsområdena.

5.7 Övrig information

Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Förvaltningen utreder hur parkleksbyggnader kan utvecklas inom stadsdelsområdet. Samtliga parkleksbyggnader är åldrade och i dåligt skick. Förvaltningen har beställt en utredning av fastighetskontoret beträffande rivning och bygglov för nyuppförande av parkleksbyggnader i parklekarna Ådalen och Guldets samt utreder vidare hur Gulsippan, Stråket och Hässelängen kan uppdateras på såväl kort som lång sikt.

6 Övriga redovisningar

Demokrati

Mänskliga rättigheter är en grund för demokratin och under planperioden kommer de olika handlingsplanerna till *Stockholm stads program för de mänskliga rättigheterna* implementeras i förvaltningen. Ett rättighetsbaserat arbetssätt kommer under planperioden implementeras utifrån principerna om MR samband, rättighetsinnehavarens anspråk och förvaltningen som ansvarsbärande.

Jämställdheten och jämlikheten stärks i det främjande och förebyggande arbetet samt i de insatser som ges. Arbetssättet för enskildas rättigheter till delaktighet och inflytandet utvecklas vidare.

Under planperioden kommer arbetet med medborgarbudget vidareutvecklas när det gäller områden och deltagande samt antal. Medborgardialogerna kommer fördjupas när det gäller ämnen för dialogerna och målgrupper. Exempelvis kommer delaktighet och inflytande över klimat- och miljöfrågor som gäller förvaltningens ansvarsområde utvecklas vidare genom kommunikation och dialoger.

En utmaning är att öka förtroendet för förvaltningen. Under planperioden kommer därför informationen ut till invånare och kommunikationen med invånare utvecklas vidare exempelvis gällande trygghet och beredskap, stadsmiljö och kultur och fritid.

Ett arbete pågår för utvecklandet av olika forum för delaktighet och inflytande för unga i samverkan med andra förvaltningar i staden. Inom förvaltningens olika verksamheter finns råd för olika frågor som matråd och aktivitetsråd som vidareutvecklas under planperioden. Även den pågående kommunikationen med näringsidkare, civilsamhället, bostadsbolag och andra aktörer i stadsdelsområdet vidareutvecklas under planperioden.

Stadsdelsområdet hade 2022 det tredje sämsta valdeltagandet i staden med 69,2 procent i jämförelse med 79,9 procent valdeltagande i staden i stort. Valdeltagandet sjönk med 5,7 procentenheter i stadsdelsområdet mellan 2014-2022. För staden i stort sjönk valdeltagandet under samma period med 2,2 procentenheter. Valdeltagandet 2022 var lägst i stadsdelarna Grimsta med 58,9 procent och Hässelby gård med 56,9 procent. Kälvesta hade det högsta valdeltagandet med 83,8 procent. Det är en stor utmaning att inför nästa val 2026 öka valdeltagandet i främst Hässelby gård och i Grimsta. Förvaltningen kommer verka för en ökad information om vikten av ett valdeltagande under 2026.